

Regeringsuppdrag

Rapport

The logo consists of the lowercase letters 'esv' in a green, sans-serif font. The 'e' and 's' are connected, and the 'v' is separate.

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Ekonomistyrningsverkets årliga rapport 2013 om den statliga internrevisionen

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter och andra instanser eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som pdf-fil och beställas från www.esv.se

Datum: 2013-03-21

Dnr: 49-1192/2012

ESV-nr: 2013:22

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Annika Alexandersson

Förord

ESV har sedan 2008 till regeringen lämnat en årlig rapport om den statliga internrevisionen. En övergripande analys av de sex rapporter som lämnats visar att förhållandena som redovisas med tiden har stabiliserat sig på en hög nivå. De statistiska skillnaderna mellan åren blir allt mindre.

Utifrån detta anser ESV att internrevisionsprocessen är etablerad samt att regelefterlevnaden är god vid de myndigheter som ska följa internrevisionsförordningen (2006:1228).

Detta har även observerats och beskrivits i en rapport som ESV lämnade i december 2012. Rapporten var en avrapportering av ett regeringsuppdrag som ESV fått i regleringsbrevet för 2012. Uppdraget avsåg en analys och uppföljning av genomförandet och tillämpningen av internrevisionsförordningen. I rapporten föreslås bland annat att ESV:s instruktionsenliga uppdrag att lämna en årlig rapport tas bort. Det föreslås att den kan ersättas med en redovisning av uppdraget i ESV:s årsredovisning.

Rapporten för 2013 har disponerats om genom att detaljerade beskrivningar av statistiska samband har minskats till förmån för analyser baserat på statistiken.

Inför kommande rapportering 2014 kommer rapporten i större utsträckning att handla om nyttan och effekten av den statliga internrevisionen. Detta oberoende av om rapporteringen ska ske enligt nuvarande ordning eller i enlighet med det förslag som ges i redovisningen av regeringsuppdraget.

I detta ärende har generaldirektören Mats Wikström beslutat. Utredare Annika Alexandersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Eva Lindblom och utredaren Catrin Lind Ebert deltagit.

Innehåll

Förord	3
1 Sammanfattning	5
1.1 Regelefterlevnad.....	5
1.2 Internrevisionens resurser.....	6
1.3 Extern kvalitetssäkring.....	7
1.4 Genomgång av årsrapporter.....	7
1.5 ESV:s åtgärder under 2012 och planerade åtgärder för 2013.....	8
2 ESV:s uppdrag	10
2.1 Bakgrund.....	10
2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen.....	10
2.3 Genomförande/tillvägagångssätt.....	11
2.4 Mätområden.....	11
2.5 Kvalitetssäkring.....	12
3 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten	13
3.1 Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad.....	13
3.2 Internrevisionens resurser och hur de används.....	19
4 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter	29
4.1 ESV:s kvalitetssäkringsbesök.....	29
4.2 Extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen.....	31
4.3 Riksrevisionen.....	33
5 Genomgång av internrevisionens årsrapporter	34
5.1 Syfte.....	34
5.2 Omfattning.....	34
5.3 Iakttagelser och resultat från genomgång av årsrapporter.....	34
6 ESV:s åtgärder under 2012 och planerade åtgärder för 2013	40
6.1 ESV:s genomförda åtgärder under 2012.....	40
6.2 ESV:s planerade åtgärder för 2013.....	41
Bilaga 1 - Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen 2012	43
Bilaga 2 - Utfall per kriterium fråga 1-10	45
Bilaga 3 - Relativ poäng per myndighet	50
Bilaga 4 - Beräkning av relativ poäng	53
Bilaga 5 - Externa kvalitetssäkringar utifrån internrevisionsförordningen	55

1 Sammanfattning

Ekonomistyrningsverket (ESV) ska på regeringens uppdrag utveckla, förvalta och samordna den statliga internrevisionen samt lämna en årlig redovisning till regeringen.¹ I rapporten görs en redovisning av internrevisionsmyndigheternas regelefterlevnad och internrevisionens resurser. Därutöver lämnas en redovisning om den externa kvalitetssäkringen och internrevisionsmyndigheternas årsrapporter. Rapporten innehåller även en översiktlig redogörelse för åtgärder och aktiviteter som internrevisionsfunktionen vid ESV har genomfört 2012 och som planeras för 2013.

1.1 Regelefterlevnad

- Myndigheternas svar på frågorna 1-10 i internrevisionsenkäten handlar om hur internrevisionen efterlever internrevisionsförordningen² med föreskifter och allmänna råd.

Genomsnittlig relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,986 för 2012. Tre fjärdedelar av myndigheterna har redovisat maximala 1,0.

Sjuttion av de 65 internrevisionsmyndigheter som svarat på enkäten har lämnat ett nekande svar på en eller flera delfrågor. De vanligaste förbättringsområdena är kvalitetssäkringen av internrevisionens verksamhet, internrevisionens riskanalys och revisionsplan, dokumentationen av granskningar, rapporteringen till myndighetsledningen, myndighetsledningens beslut om åtgärder med anledning av internrevisionens rapporter och uppföljning av vad som hänt med tidigare iakttagelser och rekommendationer. Detta är också de vanligaste förbättringsområdena som ESV har observerat vid besök ute hos internrevisionsmyndigheterna.

De avvikelser från god internrevisionssed som framkommit via internrevisionsenkäten berör både det ansvar som ligger på styrelsen/ generaldirektören och det ansvar som åligger internrevisionens chef.

---

¹ Förordning (2010:1764) med instruktion för ekonomistyrningsverket 3 § p.4 och 27 § p. 9.

² Internrevisionsförordning (2006:1228)

1.2 Internrevisionens resurser

- Frågorna 11-27 i internrevisionsenkäten handlar om internrevisionsfunktionernas resurser, kompetenser med mera

Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgår till 142 miljoner kronor för 2012. En tredjedel av internrevisionsmyndigheterna lägger ner mindre än 1 miljon på internrevision. Av de 65 internrevisionsmyndigheterna var det 12 som hade använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision.

Antalet statliga internrevisorer per 31 december 2012 uppgick till 146.

Antalet ensamrevisorer har ökat till 37 personer. Även antalet myndigheter med ensamrevisorer har ökat och uppgår nu till 41. Att antalet myndigheter med ensamrevisor är fler än antalet ensamrevisorer beror på att myndigheterna har varit samordnade med annan myndighet och inte har haft en internrevisionschef på heltid. För sex av myndigheterna som har haft internrevision under hela 2012 har antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, understigit en halv årsarbetskraft.

ESV konstaterar, i likhet med tidigare år, att antalet internrevisorer och deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma område och där verksamheten förefaller jämbördig. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet. ESV:s bedömning är, liksom tidigare år, att myndighetsledningen behöver analysera hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att kunna täcka in myndighetens väsentliga riskområden och uppfylla de formella krav som internrevisionsförordningen ställer, exempelvis kvalitetssäkring, dokumentation och kompetensutveckling.

Tolv internrevisionsmyndigheter har uppgivit att de samverkar med en eller flera andra internrevisionsmyndigheter. Samverkan (som helst bör regleras i ett avtal mellan myndigheterna) kan handla om utvecklings- och kvalitetsarbete, ge och få råd och synpunkter om bland annat revisionsrapporter och arbetsmetoder och att genomföra granskningsaktiviteter tillsammans.

Samverkan mellan myndigheter med internrevisionsfunktioner är något som ESV ser mycket positivt på och vill uppmuntra. ESV anser att det är särskilt angeläget att ha en samverkanspartner när internrevisionsfunktionen består av en ensamrevisor.

De statliga internrevisorerna har en bra utbildningsnivå och lång erfarenhet inom sitt yrkesområde. Av de 146 internrevisorerna har 90 procent varit verksamma som

internrevisorer i mer än tre år. Antalet CIA certifierade ökar inte längre utan är oförändrat 21 personer. Av de statliga internrevisorerna är 38 procent mellan 51 och 60 år och 18 procent är över 60 år.

ESV anser att det finns en risk att internrevisionsfunktionerna tappar kompetens när internrevisorerna går i pension. Risken är särskilt stor när myndigheten bara har en internrevisor anställd.

1.3 Extern kvalitetssäkring

Internrevisionsförordningen ställer krav på en extern bedömning av internrevisionen vart femte år. Per 31 december 2012 skulle 48 myndigheter ha genomfört en extern kvalitetssäkring med anledning av femårsgränsen. Mellan åren 2008 och 2012 har sammanlagt 35 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring.

De externa kvalitetssäkringar som genomförts under 2012 har för första gången till övervägande del omfattat både internrevisionsförordningen och IIA:s standards. ESV upplever att det är mycket värdefullt att få en oberoende parts syn på myndigheternas regelefterlevnad. ESV har förtydligat föreskrifterna till internrevisionsförordningens 7 § så att det från och med 2013 framgår tydligt att det är ett krav att den externa kvalitetssäkringen ska omfatta både internrevisionsförordningen och IIA:s standards.

Anledningen till att inte alla internrevisionsfunktioner genomfört en extern kvalitetssäkring i rätt tid är, som ESV uppfattar det, brist på tid, brist på pengar och, i enstaka fall bristande förståelse för betydelsen av att genomföra en extern kvalitetssäkring vart femte år.

ESV anser att det är positivt att fler myndigheter har genomfört en extern kvalitetssäkring men vill betona att även de kvarvarande 13 myndigheterna måste genomföra en extern kvalitetssäkring så snart som möjligt. ESV har förhoppningen att den genomförda föreskriftsändringen kommer att medföra att samtliga myndigheter ser den externa kvalitetssäkringen som ett obligatoriskt inslag i internrevisionens verksamhet.

1.4 Genomgång av årsrapporter

ESV tog under 2011 in revisionsplaner från 63 internrevisionsmyndigheter. Syftet var att få en bild av inom vilka områden internrevisionsfunktionerna genomför sina granskningar och hur utformningen av revisionsplanerna förhåller sig till de krav som internrevisionsförordningen ställer. Under 2012 har ESV begärt in motsvarande

årsrapporter som avser 2011 med syftet att följa upp vad som hänt med de granskningar som planerats för 2011.

Nästan samtliga statliga internrevisorer lämnar en årsrapport till myndighetens ledning. De internrevisionsfunktioner som inte avger någon årsrapport informerar myndighetens ledning genom att löpande rapportera resultatet av granskningarna. En anledning till att de valt att inte avge någon årsrapport är att dessa internrevisionsfunktioner endast avlämnat ett par revisionsrapporter under året, men även brist på tid har angetts som orsak.

ESV kan konstatera att internrevisionerna i hög grad genomfört de granskningar som planerats. I de flesta fall där internrevisionen gjort avvikelse från den ursprungliga revisionsplanen finns en beskrivning i årsrapporten som förklarar varför vissa granskningar inte genomförts eller inte blivit fullföljda.

Hos ca 30 procent av internrevisionsfunktionerna som lämnat årsrapport saknas information i årsrapporten över statusen på tidigare rekommendationer eller beskrivning av hur dessa hanterats. Det är ofta oklart vilka rutiner myndigheterna har för att hantera eventuella balanser av tidigare rekommendationer och hur ledningen informeras om dessa. Därmed finns det en risk att ledningarna på dessa myndigheter inte får någon övergripande återrapportering om hur myndigheten har genomfört åtgärder avseende internrevisionens tidigare års iakttagelser och rekommendationer.

ESV anser att det är viktigt att myndigheternas process för hur iakttagelser och rekommendationer i internrevisionens rapporter ska tas om hand av myndigheten är genomtänkt och dokumenterad. Ansvar för de olika delarna i processen kan förslagsvis förtydligas i de riktlinjer för internrevisionen som myndighetens ledning ska fatta beslut om. ESV anser att det är angeläget att information om avvikelser från revisionsplan, kvalitetssäkringsarbete och uppföljningsarbete kommer till ledningens kännedom även om internrevisionen inte upprättar någon årsrapport. Hur detta ska avrapporteras bör framgå av internrevisionens riktlinjer.

1.5 ESV:s åtgärder under 2012 och planerade åtgärder för 2013

ESV:s har under 2012 bland annat kvalitetssäkrat de svar som lämnats i internrevisionsenkäten för 2011 genom att begära in material från och besöka 12 internrevisionsfunktioner.

ESV har även gett stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen genom löpande kontakter med myndigheterna. Detta har skett genom besök, telefonsamtal och e-brev.

ESV har gjort en översyn och uppdatering av föreskrifter och allmänna råd till Internrevisionsförordning (2006:1228). Bland annat har ESV förtydligat kraven vad gäller extern kvalitetssäkring.

ESV kommer under 2013 fortsätta att ge råd och stöd när det gäller internrevisionsförordningen. Detta sker genom besök, telefonsamtal och e-brev.

ESV:s inriktning på arbetet under 2013 kommer att förändras med anledning av den rapport som ESV i december 2012 lämnade till regeringen. Rapporteringen 2014 kommer att i större utsträckning handla om nyttan och effekten av den statliga internrevisionen. Detta oberoende av om rapporteringen ska ske enligt nuvarande ordning eller i enlighet med det förslag som ges i redovisningen av regeringsuppdraget.

Rapporten, samt funktionens egna iakttagelser, ger också anledning till att ompröva ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer.

2 ESV:s uppdrag

2.1 Bakgrund

ESV ska utveckla och förvalta samt samordna den statliga internrevisionen och till regeringen lämna en redovisning över denna.³ ESV:s redovisning utgörs av en årlig rapport i vilken ESV analyserar och bedömer statusen på internrevisionen samt redovisar vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta.

Målet är att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god internrevisors- och internrevisionssed.

De förordningar som omfattas är i huvudsak:

- Internrevisionsförordning (2006:1228)
- Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll
- Myndighetsförordning (2007:515)
- Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen

ESV:s redovisning till regeringen omfattar de myndigheter under regeringen som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. Vid utgången av 2012 var det 66 myndigheter som skulle ha en inrättad internrevision och därmed tillämpa internrevisionsförordningen. Statens servicecenter hade undantag från att besvara enkäten eftersom myndigheten inte har varit verksam under hela 2012.

Det finns exempel på att internrevisionsmyndigheter tillhandahåller internrevision åt myndigheter som inte omfattas av internrevisionsförordningen. De myndigheter som har inrättat internrevision på eget initiativ omfattas inte av internrevisionsförordningen och ingår därmed inte heller i ESV:s uppdrag.

Internrevisionsmyndigheterna 2012 framgår av bilaga 1.

---

³ Förordningen (2010:1764) med instruktion för Ekonomistyrningsverket, 3 § p. 4 och 27 § p. 9.

2.3 Genomförande/tillvägagångssätt

För att analysera den statliga internrevisionen har ESV hämtat in information via en internrevisionsenkät från de myndigheter som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. ESV har vänt sig till myndigheten eftersom det är myndigheten som har skyldighet att lämna informationen. Uppgiftslämnandet kan ske genom delegation till tjänsteman, i normalfallet internrevisionschefen, eller att internrevisionschefen är föredragande till myndighetens chef. Det är samma ordning som gäller för uppgiftslämnande för den ekonomiadministrativa värderingen som är en annan av ESV:s uppgifter.

Uppgifterna som lämnas är en självutvärdering och det är, som nämnts ovan, vanligtvis internrevisionschefen som tillhandahåller uppgifterna i enkätsvaren. Användningen av en självutvärdering har både fördelar och nackdelar. Metoden ger ESV möjlighet att med en någorlunda rimlig arbetsinsats ta in uppgifter från samtliga internrevisionsfunktioner och göra en lägesavstämning vid ett och samma tillfälle. Att frågorna i huvudsak är formaliserade gör att de går att sammanställa. Öppna frågor skulle göra det mycket svårare för ESV att dra slutsatser av svaren. Det är även en fördel att informationen lämnas av internrevisionschefen eftersom det är den person som bäst känner till internrevisionens verksamhet.

Det finns naturligtvis även nackdelar med metoden. En nackdel är att det är en självskattning, eftersom det finns en risk att den som svarar ger en mer positiv bedömning än vad en utomstående person skulle göra. En annan nackdel är att bilden blir mer ytlig med slutna frågor än om öppna frågor eller intervjuer hade använts. Svaret säger bara att någonting finns eller görs, men inte så mycket om kvaliteten. Genom de årliga besök som ESV gör ute på internrevisionsfunktionerna strävar ESV efter att fördjupa bilden och att förstå bakgrunden till de svar som lämnats.

Uppgifterna i internrevisionsenkäten har lämnats till ESV via koncerninformationssystemet (Hermes) under perioden 21 januari – 8 februari 2013. Uppgiftslämnandet görs genom att besvara ett antal frågor om internrevisionen. Frågorna publicerades på ESV:s webbsida 12 december 2012. Frågorna mailades då även till myndigheternas registratorer och internrevisionschefer.

2.4 Mätområden

Redovisningen till regeringen består av en analys och bedömning av statusen på den statliga internrevisionen dels i förhållandet till det regelverk (fråga 1-10) som den har att följa, dels av resurser, kompetenser och andra uppgifter (fråga 11-27). I huvudsak är det i internrevisionsförordningen, inklusive föreskrifter och allmänna råd, och i myndighetsförordningen och förordningen om intern styrning och kontroll som

myndigheterna kan finna vägledning för att lämna svar på frågorna. Även andra författningar som reglerar statlig verksamhet kan ge vägledning. Råd och stöd kan även hämtas från handledning Internt kvalitetsarbete för statliga internrevisorer (2010:34). I de fall det saknas regler, eller en utfyllande tolkning av reglerna behövs, kan vägledning även hämtas från internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod.

De uppgifter som har hämtats in om internrevisionen är inte avgränsade till prestationen hos enskilda internrevisorer eller till myndighetens internrevision som egen organisatorisk enhet. Redovisningen från myndigheterna avser också det ansvar som ligger på styrelsen och det ansvar som ligger på myndighetens chef.

För redovisningen av resultatet av enkäten se kapitel 3.

2.5 Kvalitetssäkring

ESV har i viss utsträckning kvalitetssäkrat uppgifterna som lämnats i internrevisionsenkäten genom att jämföra med andra bedömningar som är tillgängliga, exempelvis ESV:s egna utredningar och genom de kommentarer som myndigheterna har lämnat i enkäten. Rimlighetsbedömningar har gjorts av lämnade uppgifter. I de fall ESV har gjort en annan bedömning av de av myndigheten lämnade uppgifterna har myndigheten kontaktats för förtydligande. I förekommande fall har ESV i samråd med myndigheten korrigerat myndighetens svar i internrevisionsenkäten.

För mer om kvalitetssäkring se kapitel 4.

För ESV:s utredning om internrevisionens årsrapporter se kapitel 5.

3 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten

3.1 Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad

3.1.1 Inledning

ESV:s redovisning till regeringen omfattar de myndigheter under regeringen som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. Uppgifterna från myndigheterna är lämnade och kommunicerade via statens informationssystem Hermes.

Svaren på fråga 1-10 är en avstämning mot internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd. Genom att ta in uppgifter från samtliga internrevisionsfunktioner vid ett och samma tillfälle kan ESV göra en lägesavstämning att redovisa för regeringen.

ESV gjorde under 2010 förändringar av ett antal kriterier inom några av frågeområdena. Skälet till ändringarna var att ESV ville göra det möjligt för internrevisionscheferna att använda ESV:s enkät som en årlig självvärdering⁴ över hur väl internrevisionsfunktionen efterlever Internrevisionsförordning (2006:1228) med föreskrifter och allmänna råd. (Kravet på årlig självvärdering framgår av föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen.)

Informationen från internrevisionsenkäten ger, tillsammans med de besök hos internrevisionsfunktionerna som ESV genomfört, underlag för ESV att vidta åtgärder inom området internrevision för att säkerställa att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god sed.

Resultatet av ESV:s analys och bedömning av myndigheternas lämnade uppgifter i internrevisionsenkäten kan visa på avvikelser från god internrevisionsledning som både berör det ansvar som ligger på styrelsen/generaldirektören och det ansvar som ligger på chefen för internrevisionen enligt myndighetsförordning och internrevisionsförordning.

---

⁴ Förutsätter att det är internrevisionschefens uppfattning som avspeglas i svaren i enkäten. Förutsätter även att internrevisionschefen avrapporterar resultatet av självvärderingen, med förbättringsförslag och genomförandeplaner, i en rapport till myndighetens ledning. Den årliga självvärderingen ska vara dokumenterad så att analyser, slutsatser och förbättringsförslag går att härleda och verifiera.

3.1.2 Hur väl myndigheterna lever upp till internrevisionsförordningen

Genom de svar på frågorna 1-10 som myndigheterna lämnat får ESV en översiktlig bild av hur myndigheterna lever upp till internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd. En beräkning har gjorts som resulterar i en genomsnittlig relativ poäng per fråga för alla myndigheter. Relativ poäng anger vad poängen blev i förhållande till hur många poäng som det är möjligt att få. Av bilaga 4 framgår hur relativ poäng beräknas.

Myndigheternas svar på frågorna 1-10 i internrevisionsenkäten har resulterat i en genomsnittlig relativ poäng per fråga, för samtliga myndigheter, för 2012. Antalet svar per kriterium och svarsalternativ framgår av bilaga 2. Av bilaga 3 framgår relativ poäng per myndighet för 2012, 2011 och 2010.

Sammanlagt 65 myndigheter ingår i poängberäkningen för 2012. Statens Servicecenter ingår inte bland de 65 eftersom de undantagits från uppgiftslämnandet. Anledningen till det är att myndigheten inte har varit verksam under hela 2012.

Fråga	Relativ poäng		
	2012	2011	2010
1 Har myndigheten inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen?	1,000	1,000	1,000
2 Har internrevisionen tillfredsställande oberoende och objektivitet?	0,988	0,998	0,995
3 Har internrevisionen genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet?	1,000	1,000	1,000
4 Har internrevisionen ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring?	0,964	0,863	0,813
5 Har internrevisionen en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet?	0,997	0,993	0,996
6 Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?	0,981	0,982	0,977
7 Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag?	0,988	0,992	0,991
8 Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar?	0,966	0,978	0,980
9 Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen?	0,990	1,000	1,000
10 Har internrevisionen följt upp förslagen till åtgärder?	0,984	0,951	0,982

Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,986 för 2012 vilket är en förbättring jämfört med både 2011 (0,976) och 2010 (0,973). Vid en jämförelse av mellan åren 2012 och 2011 kan noteras att det har skett förbättring inom fyra frågeområden, försämring inom två frågeområden och oförändrat resultat inom fyra frågeområden (varav två med maximal poäng). Förändringarna mellan 2012 och 2011 är relativt små.

I de följande avsnitten ges en mer detaljerad redovisning av respektive fråga.

Inrättat internrevision (Fråga 1)

Frågan behandlar bl.a. om det finns anställd internrevisionschef och om det finns myndighetsbeslut om anställningen.

Maximal poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,0, vilket är oförändrat resultat jämfört med 2011.

Oberoende och objektivitet (Fråga 2)

Frågan behandlar bl.a. internrevisionens organisatoriska placering och självständighet i samband med förslag, genomförande och rapportering av granskningsuppdrag. Internrevisionens oberoende och objektivitet, risken för självgranskning och internrevisionens tillgång till information omfattas av frågan.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,988, vilket är nästan oförändrat resultat jämfört med 2011 (0,998).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- Ett universitet svarat nej på frågan om internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef. (Internrevisionen är placerad inom universitetsförvaltningens stab som leds av förvaltningschefen.)
- En myndighet har svarat nej på frågorna om de fått tillgång till information och om internrevisionen har varit föredragande av resultatet av granskningen till myndighetens ledning.
- En myndighet har svarat nej på frågan om internrevisionen självständigt har föreslagit och genomfört granskningsuppdragen.

Kompetens och erfarenhet (Fråga 3)

Frågan behandlar bl.a. internrevisionens kompetens och kompetensutveckling.

Maximal poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,0, vilket är oförändrat resultat jämfört med 2011.

Kvalitetssäkring (Fråga 4)

Frågan behandlar bl.a. internrevisionens interna och externa kvalitetssäkring.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,964, vilket är bättre jämfört med 2011 (0,863).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- Fyra myndigheter har svarat att internrevisionens verksamhet inte omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring.
- Tre myndigheter har svarat att de inte genomfört fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten.
- Tre myndigheter har svarat att de inte har rapporterat resultatet av den interna kvalitetssäkringen till myndighetens ledning.

Styrning av internrevisionen (Fråga 5)

Frågan behandlar bl.a. myndighetens riktlinjer för internrevisionen och myndighetens beslut om revisionsplanen.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,997, vilket är bättre jämfört med 2011 (0,993).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- En myndighet har svarat nej på frågan om myndighetens ledning har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag.

Inriktning (Fråga 6)

Frågan behandlar bl.a. internrevisionens riskanalys, revisionsplanen, rådgivningsuppdrag till myndighetens ledning samt internrevisionens arbetssätt och processer.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,981, vilket i stort sett är oförändrat jämfört med 2011 (0,982).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- Två myndigheter har redovisat brister kopplade till riskanalysen. I ett fall saknades en fastställd riskanalys och i det andra fallet täcker inte riskanalysen in hela myndighetens verksamhet.
- Två myndigheter har redovisat brister kopplade till revisionsplanen. Internrevisionens mål för året saknas i revisionsplanen respektive att större kända rådgivningsuppdrag inte har tagits med i planen.

- Två myndigheter har svarat att internrevisionen inte har fastställt arbetssätt och processer för att säkerställa att internrevisionens verksamhet genomförs enligt god internrevisions- och internrevisorssed.

Planera uppdrag (Fråga 7)

Frågan behandlar bl.a. att internrevisionen har formulerat mål, beräknat resurser och utarbetat arbetsprogram för gransknings- och rådgivningsuppdragen.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,988, vilket är något sämre jämfört med 2011 (0,992).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- En myndighet har svarat nej på frågan om internrevisionen har utarbetat ett arbetsprogram i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag för att kunna nå målen utifrån de risker som har identifierats.
- En myndighet har svarat nej på frågan om internrevisionen för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen.

Utföra uppdrag (Fråga 8)

Frågan behandlar bl.a. internrevisionens och inhyrda konsulter dokumentation av gransknings- och rådgivningsuppdrag samt bevarandet av dokumentationen.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,996, vilket är bättre jämfört med 2011 (0,978).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- En myndighet har svarat nej på frågan om myndigheten har samlat och bevarat dokumentation från arbete utfört av konsulter.

Kommunicera resultatet (Fråga 9)

Frågan behandlar bl.a. internrevisionens rapportering till myndighetens ledning av resultat från gransknings- och rådgivningsuppdrag samt internrevisionens avstämning av resultatet med övriga berörda inom myndigheten.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,990, vilket är sämre jämfört med 2011 (1,0).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- En myndighet har svarat nej på frågan om internrevisionen har kommunicerat iakttagelser och rekommendationer i gransknings- och rådgivningsuppdrag med de berörda parterna.
- En myndighet har svarat nej på frågan om internrevisionen minst en gång per år avgivit en revisionsrapport över årets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning.⁵

Följa upp resultatet (Fråga 10)

Frågan behandlar bl.a. att myndigheten har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer och att internrevisionen har följt upp vilka åtgärder myndigheten har vidtagit med anledning av ledningens beslut om åtgärder samt rapporterat resultatet av uppföljningen till myndighetens ledning.

Poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,984, vilket är en förbättring jämfört med 2011 (0,951).

Att poängen inte är 1,0 beror på att;

- En myndighet har svarat nej på frågan om myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering av granskningens iakttagelser och rekommendationer.
- Två myndigheter har svarat nej på frågan om det i den årliga rapporten till myndighetsledningen ingår en återrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har tagits om hand av myndigheten.

Slutsatser

Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,986 för 2012 vilket är en förbättring jämfört med både 2010 och 2011. Förändringarna mellan 2012 och 2011 är relativt små.

Sjutton av de 65 myndigheter som svarat på enkäten har lämnat ett ”Uppfyller ej” svar på en eller flera delfrågor. De områden där det ofta finns möjligheter till förbättringar är kvalitetssäkringen av internrevisionens verksamhet, internrevisionens riskanalys, dokumentation av granskningar, rapportering till myndighetsledningen, myndighetsledningens beslut om åtgärder med anledning av internrevisionen rapporter och uppföljning av vad som hänt med tidigare iakttagelser och rekommendationer.

---

⁵ För ett positivt svar har ESV accepterat att myndigheten rapporterar motsvarande information löpande under året.

De avvikelser från god internrevisionssed som framkommit via internrevisionsenkäten berör både det ansvar som ligger på styrelsen/ generaldirektören och det ansvar som åligger internrevisionens chef.

3.2 Internrevisionens resurser och hur de används

3.2.1 Inledning

För att det ska vara möjligt att få en bild av vilka resurser internrevisionsfunktionerna har och vad de används till ställer ESV även frågor om bland annat kostnader, personalresurser, tid och kompetens i internrevisionsenkäten. Uppgifterna ger ESV möjlighet att få en bild av de resursmässiga förutsättningar som internrevisionsfunktionerna har. Uppgifterna ger information som ESV inte bara använder i den här rapporten utan även i det dagliga arbetet. De som i olika sammanhang kommer i kontakt med ESV förväntar sig att ESV ska ha en god övergripande bild av den statliga internrevisionen som ESV i sin tur kan förmedla till myndigheter, departement, externa studiebesök, internrevisorer, externa kvalitetssäkrare, uppsatsskrivande studenter med flera.

Nedan framgår ett urval av jämförelsesiffror för den statliga internrevisionen:

	2012	2011
Antal internrevisionsmyndigheter	66 ⁶	66
Antal myndigheter med revisionsutskott	8 ⁷	Uppgift saknas
Årsarbetskrafter inklusive konsulter	150	144
Antalet statliga internrevisorer	146	139
Medelantalet anställda	2,3	2,1
Antalet ensamrevisorer	37	34
Antalet myndigheter med ensamrevisorer	41	40
Antalet myndigheter med ensamrevisorer på deltid	14	14
Antal myndigheter med samordnad internrevision	15	13
Arbetat egen tid (timmar)	214 800	212 000
Arbetad tid konsulter (timmar)	8 100	9 700
Total kostnad internrevisionsfunktionerna (tkr)	142 200	138 700
Genomsnittlig kostnad per internrevisionsfunktion (tkr)	2 200	2 100
Genomsnittlig kostnad per årsarbetskraft (tkr)	916	963
Total kostnad kompetensutveckling (tkr)	3 200	3 400
Genomsnittlig kostnad kompetensutveckling per årsarbetskraft (tkr)	23	25
Kompetensutveckling per anställd (timmar)	78	77
Varit verksam som internrevisor tre år eller mer (%)	90	91
Andel kvinnor (%), andel kvinnliga internrevisionschefer (%)	46, 49	45, 47
Ålder mellan 51 och 60 år (%), ålder över 60 år (%)	38, 18	37, 19

⁶ Statens servicecenter har undantag från att besvara internrevisionsenkäten eftersom de inte varit verksamma under hela 2012.

⁷ Varav en myndighet är Statens Skolverk, enrådighetsmyndighet med insynsråd.

3.2.2 Totala kostnader för internrevision

Den beräknade totala kostnaden för internrevisionsfunktionerna under 2012 uppgår till 142 miljoner kronor (139)⁸ och fördelar sig enligt följande:

	2012	2011	2010
Lönekostnader inklusive sociala avgifter	116,4	114,3	109,3
Kostnader för kompetensutveckling	3,2	3,4	3,0
Kostnad för konsulter	11,2	10,8	9,1
Övrigt *)	11,4	10,2	9,0
Summa	142,2	138,7	130,4

*) I övriga kostnader ingår kostnader för resor, traktamenten, logi, konferenser, inventarier, förbrukningsmaterial, telefon och IT-kostnader, medlemsavgifter, representation, rekryteringskostnader med mera. I enstaka fall ingår overhead kostnader.

I tabellen nedan visas hur antalet myndigheter med internrevision fördelar sig vad gäller kostnader för internrevisionsfunktionen:

Kostnad internrevisionsfunktionen	2012	2011	2010
Mindre än 1 mkr	21	22	21
Mellan 1 och 2 mkr	21	23	23
Mellan 2 och 3 mkr	11	10	11
Mellan 3 och 5 mkr	6	5	4
Mellan 5 och 10 mkr	5	5	3
Mellan 10 och 19 mkr	1	1	2
Summa myndigheter	65	64	64

Som framgår av tabellen så lägger 64 procent (68) av internrevisionsmyndigheterna ner mindre än 2 miljoner kronor på internrevisionsfunktionen. Åtta (sju) myndigheter (Boverket, Internationella programkontoret, Läkemedelsverket, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Mittuniversitetet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens kulturråd och Örebro universitet) har lagt ned mindre än 500 tusen kronor på internrevision under 2012. De två myndigheter som lagt ned mest på internrevision under 2012 är Trafikverket (17,6 miljoner kronor) och Försäkringskassan (9,5 miljoner kronor). Genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion är 2,2 miljoner kronor att jämföra med 2,1 miljoner kronor under 2011.

⁸ Uppgifter inom parentes avser 2011.

3.2.3 Årsarbetskrafter

För år 2012 uppgick antalet årsarbetskrafter till 150 (144) varav 7 (7) årsarbetskrafter upphandlats.

Av samtliga 65 myndigheter är det 12 (16) myndigheter (varav två länsstyrelser och tre högskolor/universitet) som har använt mindre än en årsarbetskraft⁹ inklusive köpta tjänster för internrevision.

3.2.4 Arbetad tid

Totalt arbetad egen tid inom internrevisionsfunktionerna har redovisats till 214 800 timmar (212 000) och fördelar sig enligt nedan:

	2012	Procent	2011	2010
Planering och uppföljning	23 000	11	24 200	22 600
Granskning	137 300	64	132 800	125 000
Rådgivning	17 200	8	18 200	15 700
Kompetensutveckling	11 100	5	10 600	11 900
Övrigt	26 200	12	26 200	23 500
Summa	214 800	100	212 000	198 700

Total arbetad tid har ökat med 1,3 procent jämfört med 2011. Vid en jämförelse mellan 2012 och 2011 framgår att nedlagd tid för planering/ uppföljning samt rådgivning har minskat med 5 procent respektive 5,5 procent. Tiden för kompetensutveckling har ökat med 4,7 procent. Den tid som lagts ned på granskning har ökat med 3,4 procent. Övrig tid är oförändrad jämfört med vad som redovisades 2011. I övrig tid ingår bland annat intern administration och information, omvärldsbevakning, kvalitetsarbete.

Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering och uppföljning, granskning och rådgivning) utgör 83 procent (83) av den totala egna (redovisade) tiden för den samlade statliga internrevisionen. Detta är ett mått på internrevisionens operativa tid.

Tillkommande tid av inhyrda konsulter har redovisats till knappt 8 100 (9 700) timmar.

⁹ En årsarbetskraft har av ESV beräknats till 1500 timmar.

3.2.5 Anställda internrevisorer per 2012-12-31

De 65 myndigheter som omfattas av internrevisionsförordningen under 2012 har uppgivit att det fanns 146 (139) statligt anställda internrevisorer per 31 december 2012. Medelantalet revisorer för de 65 (66) myndigheter som har genomfört internrevision med anställd personal uppgick till 2,3 (2,1) personer per 31 december 2012. Ökningen beror på att tre av de större internrevisionsfunktionerna (Kriminalvården, Skatteverket och Statens jordbruksverk) har nyrekryterat.

Av internrevisionsfunktionerna var det 16 (14) som hade fler än två anställda. Störst var Trafikverket och Försäkringskassan med 17 respektive 12 anställda revisorer. Sedan kommer Statens jordbruksverk, 9 anställda, Arbetsförmedlingen, 8 anställda, samt Skatteverket, 7 anställda. Ingen av de 11 övriga hade fler än fem anställda.

Myndigheter med ensamrevisorer uppgår till 41 (40) men antalet ensamrevisorer var bara 37 (34) totalt. Det beror på att 15 av de myndigheter som under 2012 hade en ensamrevisor anställd inte har haft en internrevisionschef på heltid och att man i flera fall har delat internrevisor genom samordning. Ingen av de sex länsstyrelser som ska tillämpa internrevisionsförordningen hade mer än en internrevisor anställd. Inom högskoleområdet (16 myndigheter) fanns totalt 25 (27) anställda internrevisorer. Av dessa var sju (sex) personer ensamrevisorer.

3.2.6 Ålders- och könsfördelning

Av de 146 personer som var statligt anställda internrevisorer vid utgången av 2012 var 46 procent kvinnor och 54 procent män. Fördelningen kvinnor/män när det gäller internrevisionscheferna visar att 49 procent av internrevisionsmyndigheterna hade en kvinnlig internrevisionschef och 51 procent en manlig.

Eftersom erfarenhet är viktigt för en internrevisor och de flesta internrevisionsfunktionerna är små är det ovanligt med statliga internrevisorer i de yngre ålderskategorierna. Av internrevisorerna är 56 procent över 50 år.

Ålder (år)	Antal personer	Procent
30 eller yngre	2	1
Mellan 31 och 40	23	16
Mellan 41 och 50	39	27
Mellan 51 och 60	56	38
Mellan 61 och 65	24	17
Över 65	2	1
Summa	146	100

3.2.7 Internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund

På frågan om internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund framkom att av de 146 (139) personerna har 34 procent rekryterats internt medan 49 procent har rekryterats från revisionsverksamhet. Av de övriga var nio procent rekryterade från annan offentlig verksamhet och åtta procent från annan privat verksamhet. Antalet internrevisorer med revisionserfarenhet från tidigare arbetsgivare är högre men det fångas inte upp av den här frågan i internrevisionsenkäten.

Av de 146 internrevisorerna har 76 procent varit verksamma som internrevisorer sex år eller längre, 14 procent varit verksamma mellan tre och sex år och 10 procent har varit verksamma kortare tid än två år. För de 37 ensamrevisorerna var det 83 procent som varit verksamma som internrevisorer i mer än sex år och 14 procent har varit verksamma mellan tre och sex år. Inom högskoleområdet är motsvarande siffror 68 respektive 28 procent. Det kan konstateras att den majoriteten av internrevisorerna har lång erfarenhet inom sitt verksamhetsområde.

3.2.8 Utbildningsbakgrund och certifieringar

ESV har frågat om internrevisorernas utbildningsbakgrund och eventuella certifieringar. Av de 146 (139) internrevisorerna har 89 procent en högskoleexamen med minst 120 poäng enligt gamla studieordningen eller högre examen. Av de övriga har 7 procent en högskoleutbildning med färre än 120 poäng.

Typ av certifiering: ¹⁰	2012	2011	2010
Certified Internal Auditor (CIA)	21	21	19
Certified Information system Auditor (CISA)	12	11	12
Certified Government Auditing Professional (CGAP)	3	*)	*)
Certification in Control Self-Assessment (CCSA)	-	1	-
Certifierade sakkunniga kommunal revision	6	4	5
Riksrevisionens certifiering prov 1	8	10	8
Riksrevisionens certifiering prov 2	3	3	2
Prov för revisorsexamen/högre revisorsexamen	2	1	1
Tidigare auktoriserad utan avlagd examen	9	8	8
Certifiering enligt annan ordning	17	13	12

*) Uppgift saknas.

Av kommentarerna framgår att i gruppen ”Certifiering enligt annan ordning” ingår bland annat certifierade inom extern kvalitetssäkring, förordnande som skattervisor, godkänd revisor, MBA, CRMA¹¹ och notariemeritering. Av de 65

¹⁰ En internrevisor kan ha mer än en certifiering.

¹¹ Certification in Risk Management Assurance

internrevisionsfunktionerna är det 42 som har minst en medarbetare med någon form av certifiering.

3.2.9 Kompetensutveckling

En internrevisor ska enligt god internrevisorssed bibehålla och förbättra sina kunskaper och färdigheter genom att årligen delta i fortbildning i form av kurser, seminarier och liknande. Den kostnad som myndigheterna lägger ned på internrevisorernas kompetensutveckling under 2012 uppgick till 3,2 miljoner kronor. Kostnaden är relativt konstant mellan åren. Det gäller även kostnaden per årsarbetskraft, vilket framgår av tabellen nedan.

	2012	2011	2010
Antal timmar för kompetensutveckling per årsarbetskraft	78	77	95
Kostnad kompetensutveckling (tkr) per årsarbetskraft	23	25	24

Det är 36 myndigheter (55 procent) som uppgivit att de har deltagit i någon eller några av de kurser som ESV anordnat. ESV har frågat internrevisionsfunktionerna vilka hinder de anser finns för att kunna delta i kurser och vidareutbildningar. De skäl som 46 (38) myndigheter uppgivit framgår av följande tabell.

Hinder för utbildning ¹²	Antal ja svar 2012	Antal ja svar 2011
Brist på tid	20	16
Otillräcklig budget för utbildning	11	8
Kurserna motsvarar inte vårt behov	29	24
Vi har inte behov av vidareutbildning	2	2
Känner inte till ESV:s kursutbud	3	3
Annan orsak	10	5

Det vanligaste hindret, som 29 av myndigheterna anger, är att de inte hittar kurser som motsvarar deras behov. Den grupp internrevisorer som har varit verksamma länge har i allmänhet gått de flesta kurser på grundläggande nivå. De har svårt att hitta utbildningar för erfarna revisorer. Ett annat skäl till problemet att hitta kurser är att många internrevisorer letar efter utbildningar inom de specialområden som deras myndighet är verksam inom.

Brist på tid är det näst vanligaste skälet som anges. Nio av de 20 myndigheter som angivit brist på tid som ett skäl har en internrevisor anställd på hel eller deltid.

Det tredje vanligaste hindret som anges är otillräcklig budget för utbildning. Elva av myndigheterna uppger detta som ett skäl.

¹² En myndighet kan ange flera hinder för utbildning.

3.2.10 Samordning av internrevisionen

Under 2012 har 15 (13) myndigheter haft sin internrevision samordnad med annan myndighet hela eller delar av året. Internrevisionschefen har då varit anställd på deltid vid två myndigheter. Under 2012 har;

1. Länsstyrelsen i Jämtland delat internrevisionschef med Mittuniversitetet.,
2. Malmö högskola har delat med Linköpings Universitet,
3. Umeå universitet har delat med Örebro universitet,
4. Statens skolverk har delat med Internationella programkontoret,
5. Naturvårdsverket har delat med Läkemedelsverket,
6. Myndigheten för yrkeshögskolan har delat med Specialpedagogiska skolmyndigheten.
7. Lantmäteriet har delat med Boverket,
8. Finansinspektionen är samordnad med Sveriges riksbank (som inte är en av de 65 internrevisionsmyndigheterna).

I fyra av de åtta fallen av samordning är det en ensamrevisor som delar sin tid mellan två myndigheter. När det gäller Malmö högskola och Finansinspektionen fylls tiden till en årsarbetskraft upp av konsulter.

ESV har frågat internrevisionsfunktionerna vad de ser som för- respektive nackdelar med samordning av internrevision. Till fördelarna hörde att myndigheten kan anställa någon som redan kan det område som myndigheten är verksam inom. Det kan finnas möjlighet att använda samma ramverk, mallar och rutiner för båda myndigheterna. I samband med att en myndighet ska etablera en ny internrevision blir startsträckan inte lika lång innan arbetet kan komma igång. För den person som är anställd på två ställen kan det vara stimulerande och ge möjlighet till kompetensutveckling. Det kan vara ett bra utnyttjande av specialistkompetens.

Det har även angivits nackdelar. En internrevisor som är verksam på två myndigheter har kanske inte tillräckligt med tid för att genomföra sina uppdrag på det sätt som vore önskvärt. Det finns en risk att det uppstår resursbrist på båda internrevisionsmyndigheterna. Det kan saknas möjlighet att vid behov köpa in resurser. Det kan uppstå tidsmässiga konflikter. Mycket tid kan gå åt till ”omställningstid” och resor.

3.2.11 Samverkan mellan internrevisionsmyndigheter

Tolv internrevisionsmyndigheter har uppgivit att de samverkar med en eller flera andra internrevisionsmyndigheter. I fem fall är det bara den ena parten som uppgivit att man samverkar. Det kan bero på att man samverkat mer aktivt tidigare, men inte under 2012. Åtta myndigheter uppgav att man har ett avtal om samverkan nämligen länsstyrelserna, Skatteverket/Kronofogden och Försvarmakten/FMV.

Exempel på områden där man samverkar är granskningsuppdrag, utvecklings- och kvalitetsarbete, planering och kvalitetssäkring av revisionsrapporter. Fördelarna med detta är att det är utvecklande och att kompetensen blir bredare och att de nackdelar som kan uppstå när man är ensamrevisor motverkas.

3.2.12 Samverkan med myndigheter som inte är internrevisionsmyndigheter

Det finns exempel på att internrevisionsmyndigheter tillhandahåller internrevision åt myndigheter som inte omfattas av internrevisionsförordningen. Exempel på det är Lunds universitet som utför internrevisionstjänster åt Högskolan i Kristianstad och Kungliga tekniska högskolan som utför internrevisionstjänster åt Stockholms dramatiska högskola. De myndigheter som har inrättat internrevision på eget initiativ omfattas inte av internrevisionsförordningen och ingår därmed inte heller i ESV:s uppdrag.

3.2.13 Nätverkande

ESV har frågat internrevisionsfunktionerna vilka nätverk de deltar i och fått ett stort antal exempel på olika nätverk. De som anges oftast är IRF:s nätverk för statliga internrevisorer, ESV:s nätverk för internrevisorer vid enrådighets- respektive styrelsemyndigheter, länsstyrelsernas nätverk och nätverket för universitets- och högskolerevisorer. Men det finns även ett stort antal exempel på andra nätverk som till exempel;

- Kompetensrådet för utveckling i staten, KRUS,
- Nordiska internrevisorer inom universitet och högskolor, NIRUH;
- Nätverk för internrevisorer och jurister i norden inom universitet och högskolor, NUAS,
- Amadeus, nätverk inom EU för internrevisorer,
- The Information Systems Audit and Control Association (ISACA),
- Diverse mindre lokala nätverk.

3.2.14 Internrevisionens medverkan i internationellt arbete

Av de 65 internrevisionsmyndigheterna har tolv svarat att de deltagit i internationellt arbete. Deltagande har bland annat skett i ett SCB projekt i Kambodja, ESV:s twinningprojekt¹³ i Moldavien, ett twinningprojekt i Tjeckien, ett projekt med organisationen World Association of Public Employment Services (WAPES), uppdrag från IIA, samt mottagande av gäster från Moldavien och Turkiet.

¹³ Twinning är ett EU-finansierat samarbete mellan myndigheter i ett medlemsland och ett kandidatland.

3.2.15 Ledningsform och revisionsutskott

Av de 65 internrevisionsmyndigheterna är det 34 som uppger att myndigheten är en styrelsemyndighet. Av de 34 styrelsemyndigheterna är det sju som har styrelse med revisionsutskott. De sju myndigheterna är Arbetsförmedlingen, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Pensionsmyndigheten, Riksgäldskontoret, Svenska kraftnät och Tillväxtverket. Även Statens Skolverk, enrådighetsmyndighet med insynsråd, har svarat ja på frågan om de har ett revisionsutskott.

3.2.16 Internrevisionens rådgivning om intern styrning och kontroll

ESV har frågat myndigheterna om internrevisionen har fått några uppdrag från ledningen med anledning av förordningen om intern styrning och kontroll. Av de 65 internrevisionsmyndigheterna är det 26 (28) som svarat ja på frågan. Uppdragen har bland annat inneburit granskning av processen för intern styrning och kontroll, verifiering av underlaget till styrelsen, uppföljning av myndighetens arbete samt att ge råd och stöd. I ett fall uppges att råd och stöd har givits för att förbereda myndigheten inför outsourcing av ekonomiadministrationen till Statens servicecenter.

3.2.17 Vem lämnar informationen i internrevisionsenkäten?

Av enkätsvaren framgår att det i huvudsak har varit internrevisionscheferna som lämnat uppgifterna i internrevisionsenkäten. I några fall framgår att samråd har skett med myndighetsledningen. I ett par fall är det flera personer på internrevisionsfunktionen som har samverkat för att ta fram uppgifterna.

3.2.18 Slutsatser

Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgår till 142 miljoner kronor för 2012. Genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion var 2,2 miljoner kronor. Lönekostnader utgör över 80 procent av internrevisionsfunktionernas kostnader. Av myndigheterna förbrukar 21 myndigheter mindre än 1 miljon kronor. Av de 65 myndigheterna var det 12 som hade använt mindre än en årsarbetskraft, inklusive köpta tjänster, för internrevision. Den huvudsakliga orsaken till att antalet årsarbetskrafter understiger en heltid är att myndigheterna har haft internrevisionschefen anställd på deltid. I sex av myndigheterna som har haft internrevision under hela 2012 har antalet årsarbetskrafter, inklusive externa konsulter, understigit en halv årsarbetskraft.

ESV konstaterar, i likhet med tidigare år, att antalet internrevisorer och deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma verksamhetsområde och där verksamheten förefaller jämbördig. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet. ESV:s

bedömning är, liksom tidigare år, att det behövs analyser från myndighetsledningarna av hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att kunna täcka in myndighetens väsentliga riskområden och uppfylla de formella krav som internrevisionsförordningen ställer, exempelvis kvalitetssäkring, dokumentation och kompetensutveckling.

Antalet statliga internrevisorerna per 31 december 2012 uppgick till 146. Av de statliga internrevisorerna är 38 procent mellan 51 och 60 år och 18 procent är över 60 år.

ESV anser att det finns en risk att internrevisionsfunktionerna tappar kompetens när internrevisorerna går i pension. Risken är särskilt stor när myndigheten bara har en internrevisor anställd.

Antalet ensamrevisorerna har ökat till 37 personer totalt. Även antalet myndigheter med ensamrevisorerna har ökat och uppgår nu till 41. Att antalet myndigheter med ensamrevisorerna är fler än antalet ensamrevisorerna beror på att myndigheterna har varit samordnade med annan myndighet och inte har haft en internrevisionschef på heltid. Att vara ensamrevisor och anställd på deltid behöver i sig inte vara ett problem om internrevisorn har möjligheter att använda sig av hjälp utifrån t.ex. i form av externa konsulter.

Tolv internrevisionsmyndigheter har uppgivit att de samverkar med en eller flera andra internrevisionsmyndigheter. Samverkan (som helst bör regleras i ett avtal mellan myndigheterna) kan handla om utvecklings- och kvalitetsarbete, ge och få råd och synpunkter om bland annat revisionsrapporter och arbetsmetoder och att genomföra granskningsaktiviteter tillsammans.

Samverkan mellan myndigheter med internrevisionsfunktioner är något som ESV ser mycket positivt på och vill uppmuntra. ESV anser att det är särskilt angeläget att ha en samverkanspartner när internrevisionsfunktionen består av en ensamrevisor.

Sammanfattningsvis kan sägas att de statliga internrevisorerna har en bra utbildningsnivå och lång erfarenhet inom sitt yrkesområde. Av de 146 internrevisorerna har 90 procent varit verksamma som internrevisorerna i mer än tre år. Antalet CIA certifierade ökar inte längre utan är oförändrat 21 personer.

4 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter

4.1 ESV:s kvalitetssäkringsbesök

4.1.1 Inledning

Som ett led i ESV:s arbete med att utveckla och samordna den statliga internrevisionen har ESV under 2011 och 2012 besökt internrevisionen vid 12 myndigheter per år, totalt 24 internrevisionsfunktioner. Syftet med besöken är att kvalitetssäkra svaren i den årliga internrevisionsenkäten som besvaras av internrevisionsmyndigheterna men även att fördjupa bilden och att förstå bakgrunden till de svar som lämnats.

4.1.2 ESV:s kvalitetssäkring av svaren i enkäten för 2011

Som ett led i ESV:s arbete med att utveckla och samordna den statliga internrevisionen har ESV under 2012 besökt internrevisionen vid 12 myndigheter. Av de utvalda myndigheterna hade sex en ensamrevisor och fem fler än tre anställda internrevisorer. Två av myndigheterna hade sin internrevision samordnad med annan myndighet. Syftet med besöken var att kvalitetssäkra den årliga internrevisionsenkäten för 2011 som besvarats av internrevisionsmyndigheterna i början av 2012. Det var andra året som ESV genomförde den här typen av besök.

ESV:s kvalitetssäkring av de svar som lämnats i internrevisionsenkäten för 2011 är översiktlig och grundar sig på dokument som ESV har begärt in före besöken och på information som lämnas på plats hos internrevisionsfunktionerna i samband med besöken. ESV har efter besöken gjort en uppsummering av de frågeområden och delfrågor där ESV bedömer att svaret i enkäten borde ha varit ett annat än det som myndigheten har lämnat. Uppsummeringen har lämnats till internrevisionsfunktionen som en återkoppling. Kvalitetssäkringen medför inte att myndigheternas svar i självdeklarationen för år 2011 ändras men ESV har använt den vid utvärderingen av myndigheternas svar i enkäten för 2012.

Internrevisionsenkätens tio frågeområden om regelefterlevnad omfattar totalt 56 delfrågor. För de tolv myndigheter där ESV kvalitetssäkrat svaren blir det totalt 672 delfrågor. För sammanlagt 15 (41) delfrågor bedömde ESV att svaret i enkäten borde ha varit ”Uppfyller ej” i stället för ”Uppfyller”. Det innebär att ESV har gjort en bedömning till myndigheternas nackdel för i genomsnitt 2 procent (6 procent) av de frågor som kvalitetssäkrats. För två delfrågor gjorde ESV bedömningen att myndighetens svar borde ha varit ”Ej tillämpligt/saknas” i stället för ”Uppfyller ej”.

Området med flest påpekanden är *frågeområde 6 Inriktning*. Frågeområde 6 behandlar internrevisionens riskanalys, revisionsplan och dokumentation av arbetssätt och processer. Beträffande internrevisionens riskanalyser fanns det ett påpekande om att det saknades fullständig riskanalys som omfattar alla myndighetens väsentliga områden. Det fanns även två påpekanden om att riskanalysen saknade internrevisionens värdering av riskerna. I tre fall omfattade inte riskanalyserna risker kopplade till bedrägerier och oegentligheter.

Frågeområde 4 Kvalitetssäkring behandlar intern- och extern kvalitetssäkring av internrevisionens verksamhet. Frågeområde 4 var det frågeområde som tidigare hade flest påpekanden, men där antalet påpekanden har minskat jämfört med besöken 2011. En anledning till det kan vara den handledning om internt kvalitetsarbete som ESV publicerade i december 2010. Det finns ett påpekande om att den interna kvalitetskontrollen inte genomförts fullt ut under 2011 och ett annat om att internrevisionens årliga rapport saknar en rapportering av resultat och förbättringsområden från den interna kvalitetsbedömningen.

Frågeområde 10 Följa upp resultat behandlar att myndighetsledningen har fattat beslut om internrevisionens iakttagelser och rekommendationer, att internrevisionen har följt upp att myndigheten har tagit om hand internrevisionens iakttagelser och rekommendationer, samt att internrevisionen har lämnat återrapportering till myndighetsledningen om detta. Frågeområdet har fått två påpekanden om att internrevisionen inte har lämnat en samlad återrapportering till myndighetsledningen om vad som har hänt med internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år.

4.1.3 Slutsatser

ESV har gjort en bedömning till myndigheternas nackdel för i genomsnitt 2 procent (6 procent) av frågorna i internrevisionsenkäten för de 12 myndigheter som besökts. Felprocenten är lägre för inrapporteringen för år 2011¹⁴ än för 2010¹⁵. En anledning till det kan vara att de internrevisionsfunktioner som ESV besökt under 2011 och 2012 inte är helt jämförbara storleksmässigt.

ESV gör bedömningen att de svar som lämnats i internrevisionsenkäten är tillförlitliga.

---

¹⁴ Inrapporteringen genomfördes 2012.

¹⁵ Inrapporteringen genomfördes 2011.

4.2 Extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen

4.2.1 Inledning

ESV har tagit del av rapporteringen från de externa kvalitetssäkringar som elva av myndigheterna har genomfört. ESV har sedan 2006 begärt in de externa kvalitetssäkringar av internrevisionen som myndigheterna har genomfört. Anledningen till det är att ESV tycker att det är mycket värdefullt att ta del av hur en oberoende extern granskare ser på internrevisionsfunktionernas verksamhet.

4.2.2 Inhämtade uppgifter från extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen

Internrevisionen ska enligt god internrevisionssed omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Kvalitetssäkringsprogrammet ska enligt föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen inkludera både intern och extern kvalitetsbedömning. Den externa bedömningen ska genomföras minst en gång vart femte år av kvalificerad extern oberoende granskare eller granskningsteam. Internrevisionen inom svenska myndigheter ska bedriva sin verksamhet i överensstämmelse med internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd, lagar, förordningar och övriga regeringsbeslut, samt för utfyllande tolkning the Institute of Internal Auditors Standards (internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision) och Code of Ethics (yrkesetisk kod).

Under 2012 genomfördes nio externa kvalitetssäkringar. Ytterligare två myndigheter som genomfört kvalitetssäkring under 2011 har räknas med då rapporterna inte var färdiga när myndigheterna lämnade uppgifter till ESV för 2011 (Försvarets materielverk och Statens jordbruksverk).

Nio av de elva rapporter som ESV tagit del av visar att den externa kvalitetssäkringen omfattar både internrevisionsförordningen och Institute of Internal Auditors Standards (IIA:s standards). En myndighet har genomfört en extern kvalitetssäkring enbart utifrån internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd och inte mot IIA:s standards. (Kvalitetssäkringarna utfördes av en statlig internrevisionschef.) En kvalitetssäkring avsåg enbart IIA:s standards.

ESV har tagit del av de förbättringsförslag, med koppling till internrevisionsförordningen, som lämnats i de externa kvalitetssäkringarna och bedömer att det är värdefullt att få en oberoende parts syn på regelefterlevnaden. Exempel på de förbättringsförslag som lämnats utifrån internrevisionsförordningen framgår av bilaga 5.

Det har tidigare inte varit vanligt att de externa kvalitetssäkringarna på ett tydligt sätt har redogjort för förbättringsförslag med direkt koppling till

internrevisionsförordningen. ESV har därför förtydligat föreskrifterna till internrevisionsförordningens 7 §. Från och med 2013 framgår det tydligt att den externa kvalitetssäkringen ska omfatta både internrevisionsförordningen och IIA:s standards.

Per 31 december 2012 var det 48 myndigheter som skulle ha genomfört en extern kvalitetssäkring med anledning av femårsgränsen. (De 48 myndigheterna var internrevisionsmyndigheter 2008 och var det fortfarande sista december 2012.) Under åren 2008-2012 har sammanlagt 35 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen. Därmed är det 73 procent av de 48 myndigheterna som har uppfyllt kraven i internrevisionsförordningen på en extern bedömning av internrevisionen. Det är fortfarande 13 av de 48 myndigheterna som ännu inte har genomfört en extern kvalitetssäkring (Centrala studiemedelsnämnden, Kriminalvården, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Malmö högskola, Migrationsverket, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Skatteverket, Skogsstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens pensionsverk, Svenska kraftnät och Örebro universitet). För en av myndigheterna (Kriminalvården) pågick den externa utvärderingen när internrevisionsenkäten besvarades. Två av myndigheterna (Skatteverket och Svenska kraftnät) har i enkäten uppgivit att de tänker genomföra en extern kvalitetssäkring under 2013.

4.2.3 Slutsatser

Per 31 december 2012 skulle 48 myndigheter ha genomfört en extern kvalitetssäkring med anledning av femårsgränsen. Av dessa hade 35 myndigheter genomfört en sådan i någon form. Därmed är det 73 procent av de 48 myndigheterna som har uppfyllt kraven i internrevisionsförordningen på en extern bedömning av internrevisionen. (Vid utgången av 2011 var motsvarande siffra 63 procent.)

De externa kvalitetssäkringar som genomförts under 2012 har för första gången till övervägande del omfattat både internrevisionsförordningen och IIA:s standards. ESV har förtydligat föreskrifterna till internrevisionsförordningens 7 §. Från och med 2013 framgår tydligt att det är ett krav att den externa kvalitetssäkringen ska omfatta både internrevisionsförordningen och IIA:s standards.

Anledningen till att inte alla internrevisionsfunktioner genomfört en extern kvalitetssäkring i rätt tid är, som ESV uppfattat det, brist på tid, brist på pengar och, i enstaka fall bristande förståelse för varför det är viktigt att genomföra en extern kvalitetssäkring vart femte år.

ESV anser att det är positivt att fler myndigheter har genomfört en extern kvalitetssäkring men vill betona att även de kvarvarande 13 myndigheterna måste

genomföra en extern kvalitetssäkring så snart som möjligt. ESV har förhoppningen att den genomförda föreskriftsändringen kommer att medföra att samtliga myndigheter börjar se den externa kvalitetssäkringen som ett obligatoriskt inslag i internrevisionens verksamhet.

4.3 Riksrevisionen

4.3.1 Inledning

ESV har erhållit en sammanställning från Riksrevisionen avseende material i revisionsakter för 2011 som handlar om internrevision. Att ESV begär in materialet beror på att det är värdefullt att få en bild av hur den externa revisionen ser på och samverkar med internrevisionen.

4.3.2 Inhämtade uppgifter från Riksrevisionen

ESV har på samma sätt som under tidigare år tagit del av det material i Riksrevisionens (RiR) akter som handlar om internrevision. Materialet blir inte offentligt förrän revisionsberättelsen för året har avlämnats och akterna har stängts. Det innebär att ESV inte kan ta del av materialet förrän i maj månad. Det material som ESV har haft tillgång till avser därför revisionsåret 2011.

Vi har av materialet kunnat utläsa att RiR träffar internrevisorer och tar del av planering och rapportering för drygt 90 procent av internrevisionsmyndigheterna. För knappt 90 procent av internrevisionsfunktionerna har RiR genomfört en bedömning i någon form av funktionens oberoende, professionalism och kompetens, oftast med hjälp av det granskningsprogram som RiR har tagit fram. I materialet finns det några exempel på att RiR, efter att ha gjort en bedömning av internrevisionsfunktionen, har dragit slutsatsen att internrevisionen inte uppfyller kraven för att RiR ska kunna förlita sig på funktionens arbete. I fyra akter uttrycks tveksamhet om internrevisionen fullt ut uppfyller kraven på oberoende och objektivitet. I ett femte fall har internrevisionschefen haft en delvis operativ roll och i ett sjätte fall har RiR uppgivit att internrevisionen delvis har relevant kompetens. Av materialet att döma verkar det dock inte vara vanligt att RiR gör en mer ingående bedömning av internrevisionens arbete genom att gå igenom granskningsdokumentation.

RiR:s granskningsprogram omfattar även en bedömning av i vilken utsträckning RiR kan använda de granskningar som internrevisionen kommer att genomföra under året. För drygt 70 procent av myndigheterna så anger RiR att man använder sig av internrevisionens arbete som en informationskälla. För ca 13 procent av myndigheterna kan man av RiR:s dokumentation utläsa att man till någon del använder sig av internrevisionens arbete för sitt uttalande om årsredovisningen.

5 Genomgång av internrevisionens årsrapporter

5.1 Syfte

ESV påbörjade under 2011 ett projekt som avsåg att öka ESV:s kunskap om inriktningen på internrevisionsfunktionernas arbete. Syftet var att förbättra stödet till myndigheterna och fördjupa analysen i den årliga rapporten till regeringen. Under 2012 har ESV begärt in motsvarande årsrapporter för 2011 och följt upp hur revisionsaktiviteterna avrapporterats till myndighetens ledning. ESV har även följt upp efterlevnaden inom de delar i internrevisionsförordningen som behandlar rapportering.

5.2 Omfattning

Totalt skulle 66 myndigheter ha haft en internrevisionsfunktion under 2011. Av dessa var det två som inte hade inrättat internrevision då projektet startade och en myndighet hade ännu inte rekryterat någon internrevisor. Dessa myndigheter har därför inte ingått i genomgången och 63 årsrapporter har begärts in. Av de 63 internrevisionsfunktionerna var det tre som inte kom in med något svar, varför underlaget till denna genomgång baserats på 60 årsrapporter.

5.3 Iakttagelser och resultat från genomgång av årsrapporter

5.3.1 Internrevisionsförordningen

Enligt 9 § internrevisionsförordningen ska resultatet av internrevisionens granskning rapporteras till styrelsen. Enligt föreskrifterna till 9 § ska formerna för internrevisionen beslutas av myndighetens ledning och tas in i riktlinjerna för internrevisionen.

Ett minimikrav för rapportering till myndighetens ledning är att internrevisionen minst en gång per år avger en revisionsrapport över revisionsårets iakttagelser och rekommendationer. I rapporten ska också ingå en åiterrapportering av hur åtgärder avseende internrevisionens tidigare års iakttagelser och rekommendationer har hanterats av myndigheten. Om internrevisionen på ledningens begäran rapporterar motsvarande information oftare eller om ledningen gör bedömningen att det inte behövs en årsrapport accepterar ESV även detta tillvägagångssätt.

5.3.2 Internrevisionens rapportering av iakttagelser och rekommendationer

Av de 60 myndigheterna har 56 (93 procent) av internrevisionsfunktionerna lämnat en årsrapport till myndighetens ledning där de redogör för iakttagelser och rekommendationer från de under året genomförda granskningarna. Resterande fyra (7 procent) internrevisionsfunktioner lämnar revisionsrapporter löpande under året men ingen sammanfattande årsrapport till ledningen. Vid de uppföljningsbesök som ESV gjort hos ett par av dessa myndigheter avseende svaren i internrevisionsenkäten har det framkommit att de endast avlämnat ett par revisionsrapporter under året och att de därför anser att det är onödigt att upprätta en årsrapport även om det av riktlinjerna framgår att en årsrapport ska lämnas. Även brist på tid har angetts som orsak.

5.3.3 Rapportering om avvikelser från revisionsplan

Som nämnts tidigare gjorde ESV under 2011 en genomgång av alla revisionsplaner för att få en uppfattning inom vilka områden som internrevisionen planerat att genomföra sina gransknings- respektive rådgivningsaktiviteter. Vid ESV:s genomgång av årsrapporter (avseende 2011) från sammanlagt sextio statliga internrevisioner har en översiktlig jämförelse gjorts av avrapporterade aktiviteter i årsrapporterna i förhållande till angivna gransknings- respektive rådgivningsaktiviteter i revisionsplanerna.

I merparten av årsrapporterna har det gått att härleda att de granskningar som internrevisionen utfört under året motsvarar de granskningsaktiviteter som angetts i revisionsplanen. Vissa myndigheter redogör dock inte för alla granskningar i årsrapporten utan endast de mest väsentliga iakttagelserna. I cirka 15 procent av årsrapporterna framgick att internrevisionen gjort avvikelser från den ursprungliga revisionsplanen. En beskrivning över vilka omständigheter som medfört att vissa granskningar inte genomförts eller inte blivit fullföljda framgår i de flesta fall av årsrapporten.

Rapportering av rådgivningsuppdrag

I hälften av årsrapporterna framgår att internrevisionsfunktionen har lämnat rådgivning¹⁶ till myndighetens ledning och, i vissa fall, till andra befattningshavare inom myndigheten. Rådgivningen till andra befattningshavare har till exempel bestått av rådgivning i samband med myndighetens arbete med riskanalys, men även annan rådgivning som rör den interna kontrollen och ekonomiadministrativa frågor.

¹⁶ Med rådgivningsuppdrag avses de uppdrag som initierats av myndighetsledningen och som inte har någon direkt koppling till internrevisionens riskanalys. Granskningsuppdragen däremot utgår från den riskbedömning som finns dokumenterad i internrevisionens riskanalys.

Det har även förekommit större planerade rådgivningsuppdrag enligt årsrapporterna, exempelvis granskning av den interna kontrollen inom särskilda områden/uppdrag, genomgång av årsredovisningen och att internrevisionen har lämnat synpunkter på utkast till olika dokument. I ett par av myndigheternas årsrapporter framgår det inte tydligt om det är rådgivnings- eller granskningsuppdrag som har genomförts.

5.3.4 Uppföljning av tidigare rekommendationer

Internrevisionens arbete med uppföljning av tidigare rekommendationer har omnämnts i årsrapporten hos 39 av internrevisionsfunktionerna. I de flesta fall finns en beskrivning av resultatet av uppföljningen av tidigare genomförda granskningar och vilka åtgärder som myndigheten vidtagit med anledning av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer. För några myndigheter finns även en beskrivning i årsrapporten av kvarvarande rekommendationer med åtgärdsförslag, ansvarig, tidplan och status. I en del av årsrapporterna berörs uppföljningen av tidigare rekommendationer mycket översiktligt. Vissa internrevisionsfunktioner beskriver i årsrapporten rutinerna för uppföljning av tidigare rekommendationer och någon hänvisar till en balanslista för tidigare rekommendationer. Några myndigheter hade nyligen inrättat internrevision, varför det inte finns några rekommendationer att följa upp.

För 17 av de myndigheter som lämnat årsrapport saknas information i årsrapporten över statusen på tidigare rekommendationer eller beskrivning av hur detta hanterats. Det är oklart vilka rutiner myndigheterna har för att hantera eventuella balanser av tidigare rekommendationer och hur ledningen informeras om dessa. ESV anser att det är angeläget att myndigheten i de fall detta saknas tar fram en process för hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer ska rapporteras och behandlas.

Även när internrevisionen gör uppföljningsgranskningar, som rapporteras direkt till myndighetens ledning, är det lämpligt att ledningen minst en gång per år får en lägesrapport över vilka rekommendationer som fortfarande inte åtgärdats av myndigheten.

ESV har vid besök hos och kontakter med olika internrevisionsfunktioner kunnat konstatera att rutinerna för hur myndighetsledningarna fattar beslut om de iakttagelser och rekommendationer som internrevisionsfunktionerna redovisar i sina revisionsrapporter varierar;

- När myndigheten är en enrådighetsmyndighet är det generaldirektören som fattar beslut om iakttagelserna och rekommendationerna. Enligt vad ESV har förstått är det inte alltid så att generaldirektörens beslut dokumenteras skriftligt. Att det saknas ett skriftligt beslut kan skapa problem när internrevisionen ska

följa upp om myndigheten har genomfört det som generaldirektören har beslutat om.

- När myndigheten har en styrelse kan det också förekomma otydlighet om hanteringen av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Även om rapporterna har behandlats av styrelsen så framgår det inte alltid tillräckligt tydligt av styrelseprotokollen vilka åtgärder den anser att myndigheten bör vidta med anledning av internrevisionsrapporten.
- När styrelsemyndigheten har en revisionskommitté kan det förekomma andra problem. Det finns exempel på att det under året enbart är revisionskommittén och inte hela styrelsen som tar ställning till internrevisionens rapporter med iakttagelser och rekommendationer. Eftersom beslut i myndighetsstyrelser ska fattas kollektivt så är det inte möjligt att delegera till en revisionskommitté att besluta om åtgärder med anledning av iakttagelser och rekommendationer i internrevisionsrapporter. En revisionskommitté kan bara bereda ärendet.

För att det ska vara möjligt att följa upp att åtgärderna blir genomförda av myndigheten på det sätt som myndighetsledningen har beslutat måste myndigheten ha inrättat en process för att ha kontroll över vad som händer med internrevisionens rekommendationer. Myndigheten måste dokumentera vilka rekommendationerna är, vem som är ansvarig för att åtgärder blir vidtagna, vad som har hänt med rekommendationerna och vilka rekommendationer som återstår att åtgärda. Det måste därför finnas en förteckning över öppna ärenden antingen hos någon funktion inom myndigheten eller hos internrevisionen. ESV har, i andra sammanhang, noterat att det finns exempel på att inte finns någon förteckning över utestående rekommendationer vare sig hos myndigheten eller hos internrevisionen. När antalet internrevisionsrapporter och rekommendationer ökar är en sådan förteckning en förutsättning för att internrevisionen ska kunna lämna återrapportering till myndighetsledningen om hur tidigare års iakttagelser och rekommendationer har tagits om hand av myndigheten.

5.3.5 Rapportering av kvalitetsarbete

I årsrapporten har 35 av de 60 internrevisionsfunktionerna lämnat information om sitt interna kvalitetsarbete och redogjort för arbetet med den externa kvalitetssäkringen. Exempel på information som lämnas i årsrapporten är att internrevisionen har en dokumenterad revisionsprocess och ett utarbetat program för kvalitetssäkring. I många fall anges även att det finns rutiner för hur internrevisionsarbetet ska bedrivas och dokumenteras för att arbetets kvalitet ska kunna säkerställas. I vissa fall framhålls att internrevisionen har genomfört en intern kvalitetsbedömning av utfört

arbete. Det finns både utförliga och mycket kortfattade beskrivningar av det interna kvalitetssäkringsprogrammet.

Enligt föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen framgår att intern bedömning kan göras genom en årlig självvärdering. Syftet är att säkerställa att internrevisionsverksamheten utförs i enlighet med god internrevisions- och internrevisorssed. Grundläggande är att säkerställa att internrevisionen följer internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd.

Den årliga självvärderingen omnämns kortfattat i 11 av årsrapporterna från internrevisionsfunktionerna. Det framgår inte av årsrapporterna i vilken omfattning internrevisionsfunktionerna har beaktat de fyra ovan nämnda punkterna.

Vid ESV:s kvalitetssäkringsbesök har det framkommit att internrevisionschefen vanligtvis rapporterar resultatet av självvärderingen till ledningen i samband med att ESV:s internrevisionsenkät besvaras.

Det är viktigt att information om avvikelser från revisionsplan, kvalitetssäkringsarbete och uppföljningsarbete av tidigare rekommendationer kommer till ledningens kännedom även om internrevisionen inte upprättar någon årsrapport. Hur detta ska avrapporteras bör framgå av internrevisionens riktlinjer.

5.3.6 Slutsatser

Nästan samtliga statliga internrevisorer lämnar en årsrapport till myndighetens ledning. De internrevisioner som inte avger någon årsrapport informerar myndighetens ledning genom att löpande rapportera resultatet av granskningarna. En anledning till att de valt att inte avge någon årsrapport är att dessa internrevisioner endast avlämnat ett par revisionsrapporter under året, men även brist på tid har angetts som orsak.

ESV kan konstatera att internrevisionerna i hög grad genomfört de granskningar som planerats. I de flesta fall där internrevisionen gjort en avvikelse från den ursprungliga revisionsplanen finns en beskrivning i årsrapporten som förklarar varför vissa granskningar inte genomförts eller inte fullföljts.

Hos ca 30 procent av internrevisionsfunktionerna som lämnat årsrapport saknas information i årsrapporten över statusen på tidigare rekommendationer eller beskrivning av hur dessa hanterats. Det är ofta oklart vilka rutiner myndigheterna har för att hantera eventuella balanser av tidigare rekommendationer och hur ledningen informeras om dessa.

ESV anser att det är angeläget att myndigheten, i de fall detta saknas, tar fram en process för hur internrevisionens rekommendationer ska tas om hand inom myndigheten. Det kan annars finnas en risk att ledningarna på dessa myndigheter inte får någon övergripande återrapportering om myndigheten har genomfört åtgärder avseende internrevisionens tidigare års iakttagelser och rekommendationer.

Närmare 40 procent av internrevisionsfunktionerna har i årsrapporten inte lämnat någon information om sitt interna kvalitetsarbete. Det är betydelsefullt att detta arbete avrapporteras annars finns det en risk för att området inte uppmärksammas av myndighetsledningen.

ESV anser att det är viktigt att myndigheternas process för hur iakttagelser och rekommendationer i internrevisionens rapporter ska tas om hand av myndigheten är genomtänkt och dokumenterad. Ansvar för de olika delarna i processen kan förslagsvis förtydligas i de riktlinjer för internrevisionen som myndighetens ledning ska fatta beslut om.

ESV anser att det är angeläget att information om avvikelser från revisionsplan, kvalitetssäkringsarbete och uppföljningsarbete kommer till ledningens kännedom även om internrevisionen inte upprättar någon årsrapport. Hur detta ska avrapporteras bör framgå av internrevisionens riktlinjer.

6 ESV:s åtgärder under 2012 och planerade åtgärder för 2013

I detta avsnitt redovisar ESV vilka åtgärder som ESV har genomfört eller planerar att genomföra med anledning av den analys och bedömning ESV har gjort av inhämtade uppgifter.

6.1 ESV:s genomförda åtgärder under 2012

ESV har i enlighet med åiterrapporteringskravet i regleringsbrevet lämnat en särskild rapport till regeringen där ESV har analyserat och bedömt statusen på internrevisionen vid statliga myndigheter för år 2011.

ESV:s har kvalitetssäkrat de svar som lämnats i internrevisionsenkäten för 2011 genom att begära in material och besöka 12 internrevisionsfunktioner.

ESV har gett stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen genom löpande kontakter med myndigheterna och genom besök, telefonsamtal och e-brev.

Under året har ESV genomfört tre kurser vid tre kurstillfällen. Av kurserna avsåg två ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer. Totalt har dessa kurser haft 47 deltagare. Generellt har utvärderingarna från kurserna varit mycket positiva.

ESV har anordnat två nätverksträffar för revisorer i enrådighets- och styrelsemyndigheter. Det var 37 deltagare från 33 myndigheter.

Funktionen för statlig internrevision har vid fem tillfällen deltagit som lärare på ESV:s ”Grundkurs i statlig styrning, finansiering och redovisning”.

ESV tog under 2011 in revisionsplaner från 63 internrevisionsmyndigheter. Syftet var att få en bild av inom vilka områden internrevisionsfunktionerna genomför sina granskningar och hur utformningen av revisionsplanerna förhåller sig till de krav som internrevisionsförordningen ställer. Under 2012 har ESV begärt in motsvarande årsrapporter som avser 2011 med syftet att följa upp vad som hänt med de granskningar som planerats för 2011.

ESV har gjort en översyn och uppdatering av föreskrifter och allmänna råd till Internrevisionsförordning (2006:1228). Bland annat har ESV förtydligat kraven vad gäller extern kvalitetssäkring.

ESV har tagit emot utländska besök. ESV har även deltagit i ”Seminar in internal Audit in the EU Member States” i Bryssel den 21 juni 2012 och ”2012 IAS conference: Performance Audit by Public Sector Internal Auditors” i Bryssel den 11-12 oktober.

ESV:s genomförda åtgärder har skett i samverkan med det särskilda råd för internrevisionsfrågor som regeringen har inrättat. Under 2012 har ESV genomfört tre möten med internrevisionsrådet.

6.2 ESV:s planerade åtgärder för 2013

De åtgärder som ESV planerar att genomföra för att förvalta, utveckla och samordna den statliga internrevisionen är att:

Ge stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen. Detta sker genom besök, telefonsamtal och e-brev. ESV ska också utveckla ”Frågor och svar”, som finns på ESV:s hemsida under ämnesområdet Internrevision. Syftet är att få informationen mer aktuell och relevant så att sidan kan bli ett attraktivt forum för frågor om den statliga internrevisionen.

Därutöver kommer ESV att ha fyra möten med internrevisionsrådet och ett antal nätverksträffar med internrevisorerna.

ESV kommer under 2013 fortsätta att besöka internrevisionsmyndigheterna.

ESV:s inriktning på arbetet under 2013 kommer att förändras med anledning av den rapport som ESV i december 2012 lämnade till regeringen. Rapporten var en avrapportering av det regeringsuppdrag ESV erhöll i regleringsbrevet för 2012 och avsåg en analys och uppföljning av genomförandet och tillämpningen av internrevisionsförordningen (2006:1228).

Rapporten utmynnade i tre förslag: en ny internrevisionsförordning, slopad årlig internrevisionsrapport från ESV samt tydliga kriterier för de myndigheter som ska ha internrevision.

En ny internrevisionsförordning ställer krav på att ESV ser över föreskrifter och allmänna råd till förordningen. Rapportens förslag till förändring av

internrevisionsförordningen framhåller att ESV ska vara restriktiv med att ta in de delar av den goda seden som kommer till uttryck i allmänt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod i regleringen. Ett införande av en ny internrevisionsförordning medför sannolikt en betydande resursinsats för framtagande av nya föreskrifter och allmänna råd.

I förslaget till slopandet av den årliga rapporten föreslås att återrapporteringen istället sker via t.ex. ESV:s årsredovisning. Mätning av regelefterlevnaden bör enligt förslaget kunna göras inom ramen för den årliga EA-värderingen.

En principiell förändring av ESV:s uppföljning, analys och bedömning av internrevisionen i staten föreslås. Uppföljningen bör enligt förslaget förskjutas från en mätning av om regelverket tillämpas till att ta in information om vilken nytta internrevisionen ger i statsförvaltningen.

Rapporteringen 2014 kommer att i större utsträckning handla om nyttan och effekten av den statliga internrevisionen. Detta oberoende av om rapporteringen ska ske enligt nuvarande ordning eller i enlighet med det förslag som ges i redovisningen av regeringsuppdraget.

Rapporten, samt funktionens egna iakttagelser, ger också anledning till att ompröva ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer. Efter att flertalet internrevisorer har genomgått det treåriga utbildningsprogrammet, så har efterfrågan på kurserna minskat. Det har medfört att kurser i kompetensutvecklingsprogrammet inte har kunnat erbjudas regelbundet. Strategin i utvecklingsarbetet kan bli att anpassa utbildningsutbudet till ESV:s generella utbildningsstrategi. Grundkurserna i statlig styrning för internrevisorer kan komma att utgå och i stället kan hänvisning ske till ESV:s generella grundläggande kurser inom området.

I ESV:s dialog med myndigheterna, har vi observerat att sättet att planera utförandet av revisionerna på myndigheterna varierar starkt. I syfte att samordna den statliga internrevisionen, planerar ESV att ta fram en handledning om hur god internrevisionssed gällande planering av internrevisionens arbete kan uttolkas för den statliga internrevisionen.

Bilaga 1 - Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen 2012

Regeringen har beslutat att följande myndigheter ska tillämpa internrevisionsförordningen:

1. Affärsverket svenska kraftnät
2. Arbetsförmedlingen
3. Boverket
4. Centrala studiestödsnämnden
5. Domstolsverket
6. Finansinspektionen
7. Försvarets materielverk
8. Försvarmakten
9. Försäkringskassan
10. Göteborgs universitet
11. Havs- och vattenmyndigheten
12. Internationella programkontoret
13. Kammarkollegiet
14. Karlstads universitet
15. Karolinska institutet
16. Kriminalvården
17. Kronofogdemyndigheten
18. Kungliga tekniska högskolan
19. Lantmäteriet
20. Linköpings universitet
21. Linnéuniversitetet
22. Luftfartsverket
23. Luleå tekniska universitet
24. Lunds universitet
25. Läke medelsverket
26. Länsstyrelsen i Jämtlands län
27. Länsstyrelsen i Norrbottens län
28. Länsstyrelsen i Skåne län
29. Länsstyrelsen i Stockholms län
30. Länsstyrelsen i Västerbottens län
31. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
32. Malmö högskola
33. Migrationsverket
34. Mittuniversitetet
35. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

36. Myndigheten för yrkeshögskolan
37. Mälardalens högskola
38. Naturvårdsverket
39. Pensionsmyndigheten
40. Riksgäldskontoret
41. Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna
42. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)
43. Skatteverket
44. Skogsstyrelsen
45. Socialstyrelsen
46. Specialpedagogiska skolmyndigheten
47. Statens energimyndighet
48. Statens institutionsstyrelse
49. Statens jordbruksverk
50. Statens kulturråd
51. Statens servicecenter*)
52. Statens skolverk
53. Statens tjänstepensionsverk
54. Statistiska centralbyrån
55. Stockholms universitet
56. Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (SIDA)
57. Sveriges lantbruksuniversitet
58. Tillväxtverket
59. Totalförsvarets forskningsinstitut
60. Trafikverket
61. Transportstyrelsen
62. Tullverket
63. Umeå universitet
64. Uppsala universitet
65. Åklagarmyndigheten
66. Örebro universitet

*) Ny internrevisionsmyndighet från 1 juni 2012. Statens servicecenter hade undantag från att besvara internrevisionsenkäten eftersom myndigheten inte har varit verksam under hela 2012.

Bilaga 2 - Utfall per kriterium fråga 1-10

Fråga 1-10 är de bundna frågorna om regelefterlevnad.

Fråga och kriterium	Uppfyller	Uppfyller inte	Ej tillämpligt
1. <i>Har myndigheten inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen (2006:1228)?</i>			
1.1. Internrevisionen leds av en chef.	65	0	0
1.2. Internrevisionens chef är anställd i myndigheten.	65	0	0
1.3. Tillsättningen av internrevisionens chef har fastställts genom ett myndighetsbeslut.	65	0	0
2. <i>Har internrevisionen tillfredsställande oberoende och objektivitet?</i>			
2.1. Internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef. Med myndighetens chef avses här även ställföreträdande/vice myndighetschef.	64	1	0
2.2. Internrevisionen är fristående från den operativa verksamheten.	65	0	0
2.3. Internrevisionen har självständigt föreslagit och genomfört granskningsuppdragen.	64	1	0
2.4. Internrevisionen har inte i något granskningsuppdrag bedömt verksamhet som ansvarig revisor i uppdraget har ansvarat för under närmast föregående tolv månadersperiod.	51	0	14
2.5. Om internrevisionens oberoende och objektivitet gentemot de/den granskade inte har kunnat säkerställas i samband med ett rådgivningsuppdrag har internrevisionen avstått från att lämna råd.	29	1	35
2.6. Internrevisionen har fått tillgång till den information och de upplysningar som internrevisionen behöver för att utföra ett uppdrag.	64	1	0
2.7. När internrevisionen har varit förhindrad att ta del av information som den behöver för att fullgöra ett uppdrag har internrevisionen upplyst om detta förhållande och angivit hur detta har begränsat granskningen.	19	0	46
2.8. Internrevisionen har varit föredragande av resultatet av granskningen till myndighetens ledning.	64	1	0
3. <i>Har internrevisionen genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet?</i>			
3.1. Internrevisionschefen har haft den kompetens som behövs för att kunna fullgöra internrevisionens uppgifter i enlighet med internrevisionsförordningen.	65	0	0

3.2.	Internrevisionen har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma risker i myndighetens verksamhet.	65	0	0
3.3.	Internrevisionens medarbetare deltar årligen i kompetensutveckling för att bibehålla och utveckla sin kompetens och erfarenhet.	65	0	0
3.4.	Internrevisionen har köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet om kompetensen saknats inom internrevisionen för att utföra ett av i revisionsplanen medtaget granskningsuppdrag.	29	0	36
3.5.	Internrevisionen har bedömt om föreslagna rådgivningsuppdrag ligger inom internrevisionens kompetensområde. (Ny fråga)	56	0	9
3.6.	Internrevisionen har bedömt om föreslagna rådgivningsuppdrag kan förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll. (Ny fråga)	56	0	9
4.	<i>Har internrevisionen ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring?</i>			
4.1.	Internrevisionens verksamhet omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Internrevisionens kvalitetsprogram inkluderar intern och extern kvalitetssäkring. (Ny fråga)	61	4	0
4.2.	Internrevisionen har genomfört fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten. (Ny fråga)	62	3	0
4.3.	Internrevisionen har genomfört årlig självvärdering. (Omformulerad fråga)	65	0	0
4.4.	Resultatet av den interna kvalitetssäkringen har rapporterats till myndighetens ledning. (Ny fråga)	61	3	1
4.5.	Internrevisionen har informerat myndighetens ledning om resultatet av den externa bedömningen eller självvärderingen med extern validering som utförts under 2010 eller 2011 räknat till datumet för inlämnandet av myndighetens enkät till ESV.	16	0	49
5.	<i>Har internrevisionen en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet?</i>			
5.1.	Myndighetens ledning har fastställt riktlinjer för internrevisionen där formen för hur arbetet ska bedrivas framgår.	65	0	0
5.2.	Av riktlinjerna framgår när och hur myndighetens ledning ska informeras om pågående och avslutade granskningar. (Ny fråga)	65	0	0
5.3.	Av riktlinjerna framgår formerna för internrevisionens rapportering till myndighetens ledning. (Ny fråga)	65	0	0
5.4.	Myndighetens ledning har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag.	64	1	0

5.5. Myndighetens ledning har beslutat i de fall större ändringar skett i revisionsplanen.	41	0	24
6. <i>Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?</i>			
6.1. Internrevisionen har utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granskat att myndighetens process för intern styrning och kontroll är utformad så att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3 § myndighetsförordningen. Internrevisionen har lämnat förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. (Delvis ny och delvis omarbetad fråga)	64	1	0
6.2. Riskanalysen som ligger till grund för internrevisionens verksamhet omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver och ansvarar för. Här ingår även de uppgifter som utförs av annan myndighet. (Här avses internrevisionens egen riskanalys och riskbedömning.)	63	2	0
6.3. Internrevisionen har vid upprättandet av den egna riskanalysen använt sig av all relevant kunskap om risker inom myndigheten som inhämtats genom såväl gransknings- som rådgivningsuppdrag. (Ny fråga)	64	1	0
6.4. Riskanalysen utgår från myndighetsledningens identifiering, värdering och hantering av risk utifrån förordning om intern styrning och kontroll och från internrevisionens egen riskbedömning. (Ny fråga)	63	2	0
6.5. Riskanalysen omfattar risken för bedrägerier och oegentligheter. (Ny fråga)	64	1	0
6.6. Riskanalysen omfattar risker kopplade till myndighetens informationsteknologi. (Ny fråga)	64	1	0
6.7. Internrevisionen har utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet lämnat förslag till granskningsuppdrag i revisionsplanen.	62	3	0
6.8. I revisionsplanen fastställs internrevisionens mål och inriktning för året samt de granskningsinsatser som krävs för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt uppnå målen. (Ny fråga)	63	1	1
6.9. I revisionsplanen finns avsatt tid för uppföljning av att åtgärder har vidtagits med anledning av resultatet av tidigare gjorda granskningar. (Ny fråga)	62	0	3
6.10. Större kända rådgivningsuppdrag samt uppskattad tidsram har inkluderats i revisionsplanen. (Ny fråga)	45	1	19
6.11. Internrevisionen har givit råd och stöd till myndighetens styrelse. (Ny fråga)	28	0	37

6.12. Internrevisionen har givit råd och stöd till chefen för myndigheten. (Ny fråga)	60	0	5
6.13. Rådgivningsuppdrag som internrevisionen bedömt inte kommer att bidra till att förbättra myndighetens process för intern styrning och kontroll har inte antagits. (Ny fråga)	27	0	38
6.14. Internrevisionen har fastställt arbetssätt och processer (regler och rutiner) för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed.	63	2	0
<i>7. Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag?</i>			
7.1. Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag formulerat mål för granskningen och rådgivningen.	65	0	0
7.2. Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen.	64	1	0
7.3. Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag beräknat vilka resurser som krävs för att uppnå målen.	64	1	0
7.4. Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats.	64	1	0
<i>8. Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar?</i>			
8.1. Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag identifierat den information som behövs för att nå uppdragets mål.	65	0	0
8.2. Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag dokumenterat (samlat och ordnat) den information (revisionsbevis) som är underlag för gjorda iakttagelser. Av dokumentationen av gransknings- och rådgivningsuppdragen framgår vad som har granskats, hur och när granskningen utförts, vilken omfattning granskningen haft, vilka iakttagelser och bedömningar som gjorts, vilka slutsatser som dragits samt vad som rapporterats och till vem. (Delvis ny fråga)	65	0	0
8.3. Internrevisionen har samlat och bevarat dokumentationen från gransknings- och rådgivningsuppdrag som genomförts av anlitade konsulter.	30	1	34
8.4. Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag arkiverat ärendet när uppdraget är avslutat.	65	0	0
<i>9. Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen?</i>			

9.1. Internrevisionen har rapporterat resultatet av gransknings- och rådgivningsuppdrag i form av iakttagelser och rekommendationer till myndighetens ledning.	65	0	0
9.2. Internrevisionen har kommunicerat iakttagelser och rekommendationer i gransknings- och rådgivningsuppdrag med de berörda parterna.	64	1	0
9.3. Om internrevisionen varit utförd med avvikelser från god internrevisionssed har internrevisionen informerat om avvikelsen i rapporteringen, skälet till denna och dess konsekvens. (Omformulerad fråga)	14	0	51
9.4. Internrevisionen har minst en gång per år avgivit en revisionsrapport över revisionsårets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning.	62	1	2
<i>10. Har internrevisionen följt upp förslagen till åtgärder?</i>			
10.1. Myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering av granskningens iakttagelser och rekommendationer. Här likställs även godkännande i efterhand från myndighetens ledning av åtgärder som vidtagits inom myndigheten.	64	1	0
10.2. Internrevisionen har följt upp de åtgärder som myndighetsledningen har beslutat om med anledning av internrevisionens rapportering till myndighetsledningen av iakttagelser och rekommendationer.	63	0	2
10.3. I den årliga rapporten till myndighetsledningen ingår en återslagrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har behandlats/åtgärdats av myndigheten.	59	2	4

Bilaga 3 - Relativ poäng per myndighet

Myndighet	Relativ poäng, 2012	Relativ poäng, 2011	Relativ poäng, 2010
Arbetsförmedlingen	1,000	1,000	0,960
Boverket	1,000	0,961	1,000
Centrala studiestödsnämnden	1,000	0,962	0,962
Domstolsverket	1,000	1,000	1,000
Finansinspektionen	1,000	0,981	1,000
Fiskeriverket	Upphört	Upphört	1,000
Fortifikationsverket	Upphört	1,000	1,000
Försvarets materielverk	0,981	1,000	0,963
Försvarsmakten	1,000	1,000	1,000
Försäkringskassan	1,000	1,000	1,000
Göteborgs universitet	1,000	0,893	1,000
Havs- och vattenmyndigheten	1,000	*	-
Internationella programkontoret	1,000	1,000	0,926
Kammarkollegiet	0,980	0,959	0,865
Karlstads universitet	1,000	1,000	1,000
Karolinska institutet	1,000	1,000	1,000
Kriminalvården	1,000	1,000	0,936
Kronofogdemyndigheten	0,963	0,927	1,000
Kungliga tekniska högskolan	0,980	0,980	0,959
Lantmäteriet	0,978	0,961	0,980
Linköpings universitet	1,000	1,000	1,000
Linnéuniversitetet	0,980	0,957	**
Luffartsverket	1,000	0,962	0,870
Luleå tekniska universitet	1,000	0,980	0,960
Lunds universitet	1,000	1,000	1,000
Läkemedelsverket	1,000	1,000	**
Länsstyrelsen i Jämtlands län	0,891	0,891	0,960
Länsstyrelsen i Norrbottens län	1,000	1,000	1,000
Länsstyrelsen i Skåne län	0,981	1,000	1,000
Länsstyrelsen i Stockholms län	0,979	0,980	0,935
Länsstyrelsen i Västerbottens län	1,000	1,000	0,957
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	1,000	1,000	0,979

Malmö högskola	1,000	0,979	1,000
Migrationsverket	1,000	1,000	1,000
Mittuniversitetet	0,909	1,000	0,942
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1,000	1,000	0,979
Myndigheten för yrkeshögskolan	0,863	*	-
Mälardalens högskola	1,000	0,955	1,000
Naturvårdsverket	1,000	1,000	**
Pensionsmyndigheten	1,000	1,000	**
Riksgäldskontoret	1,000	1,000	1,000
Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna	1,000	1,000	1,000
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)	1,000	1,000	1,000
Skatteverket	1,000	1,000	0,980
Skogsstyrelsen	1,000	1,000	1,000
Socialstyrelsen	0,980	1,000	**
Specialpedagogiska skolmyndigheten	1,000	1,000	0,941
Statens energimyndighet	0,857	*	-
Statens institutionsstyrelse	0,957	0,857	0,894
Statens jordbruksverk	1,000	1,000	1,000
Statens kulturråd	0,940	0,923	1,000
Statens skolverk	1,000	1,000	0,963
Statens tjänstepensionsverk	1,000	0,944	0,927
Svenska kraftnät	1,000	0,981	0,963
Statistiska centralbyrån	1,000	0,939	**
Stockholms universitet	0,980	0,830	0,945
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA)	1,000	1,000	1,000
Sveriges lantbruksuniversitet	1,000	1,000	1,000
Tillväxtverket	1,000	1,000	0,977
Totalförsvarets forskningsinstitut	1,000	0,936	0,913
Trafikverket	1,000	1,000	**
Transportstyrelsen	1,000	0,957	1,000
Tullverket	1,000	1,000	1,000
Umeå universitet	1,000	1,000	0,960
Uppsala universitet	1,000	1,000	1,000
Åklagarmyndigheten	0,979	0,933	**
Örebro universitet	1,000	1,000	1,000

*) Av avsnitt 3.5 framgår det att ESV vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) har beslutat att inte beakta 3 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2011. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2011.

***) ESV hade vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att för 2010 inte beakta 8 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor på grund av att myndigheterna inte har haft internrevision under hela 2010. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2010.

Bilaga 4 - Beräkning av relativ poäng

Genom de svar som ges på frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheterna. Vidare kan också en relativ poäng per myndighet beräknas.

Frågorna som avser efterlevnad av regler (fråga 1-10) besvaras genom att för varje kriterium under respektive fråga svara Uppfyller eller Uppfyller inte. I det fall myndigheten har undantag från reglerna eller om förhållandet av annan orsak inte råder besvaras kriteriet med Ej tillämbart (ET) med angivande av motivet. Det ges tre alternativ (saknas, undantag eller sekretess) till motiv att välja mellan. Kryss i rutan för ”Saknas” innebär att förhållandet som kriteriet mäter inte förekommer eller inte har varit aktuellt inom myndigheten, kryss i rutan för ”Undantag” innebär att myndigheten har undantag från det som kriteriet mäter och kryss i rutan för ”Sekretess” innebär att uppgiften som efterfrågas omfattas av sekretess. Genom de svar som ges på frågorna om efterlevnad av regler kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheter samt en relativ poäng per myndighet.

Från och med rapporten 2011 ger ett uppfyllande svar 1 poäng per kriterium och ett ej uppfyllande svar 0 poäng. Frågor som besvarats med ET påverkar inte relativa poängen.

Den relativa poängen per fråga för alla myndigheter beräknas som en kvot där täljaren består av antalet poäng som alla myndigheter har uppnått på den frågan och nämnaren av det antal poäng som är möjliga för alla myndigheter att uppnå på den frågan (max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen per myndighet är en kvot där täljaren består av antalet poäng som myndigheten har uppnått på alla frågor och nämnaren av det antal poäng som det är möjligt för myndigheten att uppnå på frågorna (Max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen mäter graden av måluppfyllelse (gällande rätt) och är ett tal mellan 0 och 1. Ett värde under 1 visar på avvikelse från de regler som myndigheterna har att följa när det gäller internrevision.

Nedan beskrivs två exempel på hur relativ poäng kan beräknas per fråga och per myndighet:

Exempel 1, relativ poäng per fråga:

Om det finns fyra kriterier på frågan så är det kvoten av uppfyllda kriterier delat med totala antalet kriterier som är poängen för den myndigheten avseende den frågan. Om en myndighet har uppfyllt tre kriterier blir poängen $\frac{3}{4}$ på den frågan för denna myndighet. För att få en relativ poäng per fråga för alla myndigheter beräknas den relativa poängen för denna fråga enligt följande formel: Totalt antal uppfyllda kriterier/(Totalt antal kriterier – Total antal ET). Om det finns 64 myndigheter blir totalt antal kriterier 256 ($64 * 4$). Om vi räknar med att myndigheterna har uppfyllt 190 kriterier, 35 ET och 31 ej uppfyllda kriterier blir poängen $190/(256-35)=0,8597$.

Exempel 2, relativ poäng per myndighet:

Förutsättningen är att det totalt finns 56 kriterier, myndigheten har uppfyllt 45, svarat ET på 6 och inte uppfyllt 5 kriterier. Relativa poängen per myndighet blir $45/(56-6)=0,9$.

Bilaga 5 - Externa kvalitetssäkringar utifrån internrevisionsförordningen

Det har under slutet av 2011 och under 2012 genomförts nio externa kvalitetssäkringar där kvalitetssäkring har skett både utifrån IIA:s standards och internrevisionsförordningen, och som ESV fått ta del av.

Nedan ges exempel på förbättringsförslag som lämnats, med koppling till paragraferna i internrevisionsförordningen, i de åtta rapporterna:

2§ Organisering

Det har i ett par fall påtalats att en oberoendeanalys bör göras i samband med planeringen av granskningsuppdrag, samt att oberoendeanalysen ska dokumenteras. Det har även framförts att det är lämpligt att ta in en karensklausul i internrevisionens riktlinjer. Karensklausulen syftar till att förhindra att internrevisorer granskar och bedömer verksamhet som de tidigare varit ansvariga för.

3 § Uppgifter

Det har i ett fall noterats att revisionsfrågan tydligare bör kopplas till att granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll.

4§ Granskningens inriktning

Det har i ett par fall påpekats att internrevisionen bör utvärdera myndighetens riskanalys utifrån ett av internrevisionen framtaget ”Audit universe”¹⁷ Det framhålls att ”Audit universe” bör vara en komponent i internrevisionens riskanalys.

Det bör framgå tydligare att internrevisionen har genomfört en analys av risker kopplade till bedrägerier/oegentligheter och till myndighetens informationsteknologi. Internrevisionen ska ha genomfört en analys av sannolikheten för väsentliga fel, icke efterlevnad och annan exponering.

En resursanalys och en tidsmässig budget för rådgivningsuppdrag saknas i revisionsplanen. Revisionsplanen ska innehålla en sammanställning av internrevisionens totala verksamhet.

---

¹⁷ I en av de externa kvalitetssäkringarna finns definitionen ”Audit universe är en samlad beskrivning av samtliga reviderbara processer, enheter, företeelser, etc. som representerar internrevisionens syn på de väsentligaste riskerna i verksamheten.”

Det påpekas i ett par fall att kopplingen mellan revisionsplanens granskningar och internrevisionens mål och inriktning (identifierade risker) för året är otydlig.

I ett fall rekommenderas att myndighetsledningen gör en analys av internrevisionens resursbehov.

5 § Råd och stöd

Se kommentar under § 10.

6 § Omfattning

Se kommentar under § 4.

7§ Bedrivande

Föreslås att en plan för internrevisionens kompetensutveckling ska framgå av revisionsplanen.

Internrevisionens självutvärdering ska åtföljas av en rapport till myndighetsledningen med internrevisionschefens bedömningar för att kunna betraktas som fullständig.

I ett fall rekommenderas att internrevisionen färdigställer sin revisionshandbok.

I ett annat fall rekommenderas att en internrevision med ensamrevisor låter någon utomstående utvärdera en granskningsinsats per år samt planerings- och rapporteringsfasen.

9 § Rapportering

I ett fall påpekas att det ska framgå av revisionsrapporten vilken omfattning granskningen har haft.

I ett fall rekommenderas internrevisionen att följa upp samtliga av myndighetsledningen beslutade åtgärder för att kunna åstadkomma en effektivare uppföljningsprocess.

I ett annat fall anmärks på att styrelsen endast får en sammanställning i årsrapporten av internrevisionens granskningar och bedömningar. Rekommenderades att styrelsen borde diskutera och fatta beslut om formerna för internrevisionens rapportering.

10 § Internrevisionens uppdragsgivare

I ett par fall finns påpekanden om att internrevisionens riktlinjer saknar uppgift om rutiner för tillsättning av internrevisionschef, internrevisionschefens ansvar och roll,

internrevisionens kompetensutveckling, internrevisionens kvalitetssäkring samt karaktären på den rådgivning internrevisionen får bedriva.

I ett fall föreslås att det i riktlinjerna tas in att internrevisionen ska ha rätt att utan otillbörlig fördröjning få tillgång till information som internrevisionen bedömer nödvändig och relevant för att utföra sitt uppdrag.

I ett fall anges att riktlinjerna bör förtydligas vad beträffar internrevisionens närvaroplikt vid interna möten.

Det påpekas att det bör framgå i riktlinjerna att internrevisionen ska granska all verksamhet som myndigheten bedriver eller ansvarar för och att det bör finnas en hänvisning till Myndighetsförordningens 3 § i internrevisionens riktlinjer.

I ett fall anges att det klart ska framgå av riktlinjerna att det är myndighetsledningen som beslutar om åtgärder med anledning av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer.

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.